

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα με το οποίο θα ασχοληθεί η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι οι Επιπτώσεις στην Αγροτική Οικονομία της Κύπρου από την ένταξη της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γίνεται μια ιστορική αναδρομή από την ίδρυση της Ε.Ε. μέχρι και την ένταξη της Κύπρου στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον και αναλύονται οι αρνητικές και οι θετικές επιπτώσεις της διεύρυνσης αυτής στον αγροτικό τομέα της Κύπρου. Στη συνέχεια εξετάζεται η σχέση της Κύπρου με την Αγροτική Οικονομία και συγκεκριμένα επικεντρώνεται στην εξαγωγική δραστηριότητα των κυριότερων γεωργικών προϊόντων (εσπεριδοειδή, σταφύλια, πατάτες και ζωική παραγωγή) από το 1960 μέχρι και σήμερα.

Παρουσιάζονται οι γενικοί άξονες του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 καθώς και η γενική στρατηγική κατά άξονα προτεραιότητας, και στη συνέχεια παραθέτονται μερικές εισηγήσεις που συμβάλλουν στην γενική βελτίωση του γεωργικού τομέα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013, αγροτική οικονομία Κύπρου, κυριότερα εξαγωγικά προϊόντα, επιπτώσεις στην αγροτική οικονομία

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδες
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6-7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	8
1.1 ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	9-12
1.2 ΤΟΜΕΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	13-14
1.3 Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ (ΚΑΠ)	15-21
1.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	23
2.1 ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ Ε.Ε	24-25
2.2 ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΕΙΣ	26-27
2.2.1 Κράτη μέλη	27-28
2.3 5^η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	29-31
2.3.1 Οφέλη της διεύρυνσης στην γεωργική οικονομία της Κύπρου ...	32-33
2.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	35
3.1. ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	35
3.1.1 Συρρίκνωση του γεωργικού τομέα	35-37
3.2. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Ο ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	38-39
3.3. ΚΟΑΠ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	40-41
3.3.1. Στρατηγικοί στόχοι	42
3.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	44-45
4.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΑΓΟΡΑ	46-48
4.2 ΤΥΠΙΚΕΣ ΕΙΣΡΟΕΣ ΚΑΙ ΕΚΡΟΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ(φυτικά και ζωικά) ΕΞΑΓΩΓΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ	49
4.2.1 <i>Εσπεριδοειδή</i>	49-50
4.2.2 <i>Αμπέλια</i>	51-52
4.2.3 <i>Πατάτες</i>	53-54
4.2.4 <i>Κτηνοτροφία</i>	55-57
4.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2007-2013	59-60
5.1 ΓΕΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ – ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	61
5.1.1 <i>Διατήρηση και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στα προϊόντα που η Κύπρος έχει συγκριτικό πλεονέκτημα</i>	61-62
5.1.2 <i>Βελτίωση του περιβάλλοντος και ενίσχυση της βιοποικιλότητας</i>	62
5.1.3 <i>Ενθάρρυνση της διαφοροποίησης και βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές</i>	63-64
5.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	65
5.2.1 <i>Άξονας Προτεραιότητας 1: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας</i>	65-67
5.2.2 <i>Άξονας Προτεραιότητας 2: Αναβάθμιση του περιβάλλοντος και της Υπαίθρου</i>	67-68
5.2.3 <i>Άξονας Προτεραιότητας 3: Ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας</i>	68
5.2.4 <i>Άξονας Προτεραιότητας 4: “LEADER”</i>	69-70
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	71-74
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	75-76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	77-78

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ένταξη της Κύπρου στην ευρύτερη, χωρίς δασμούς, αγορά της Ε.Ε. το 2004, αποτέλεσε ορόσημο στην ιστορία της Κύπρου και διαπλάτυνε τους οικονομικούς και εμπορικούς της ορίζοντες μακροοικονομικά. Η ένταξη της στην ευρωζώνη το 2008, δίνει ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη της Κύπρου. Ο Γεωργικός τομέας ανέκαθεν αποτελούσε σημαντικό κομμάτι της οικονομίας του νησιού και είχε στρατηγική σημασία στην ανάπτυξη του τόπου. Από το 1960 όμως μέχρι και σήμερα υπήρξαν κοσμογονικές αλλαγές στον γεωργικό τομέα και πολλές ανακατατάξεις που επηρέασαν αρνητικά την συνεισφορά του τομέα στο σύνολο της οικονομίας, χωρίς όμως να χάνει την στρατηγική σημασία που πάντα είχε.

Στις ενότητες που ακολουθούν περιγράφονται συνοπτικά τα εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά γενικά για την αγροτική οικονομία της Κύπρου στα προϊόντα, δίνεται μια γενική εικόνα για το σύνολο της κυπριακής οικονομίας που δίνεται από τον δείκτη του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) στην οποία η συνεισφορά του γεωργικού, του δασικού τομέα και του τομέα της βιομηχανίας τροφίμων στο σύνολο της κυπριακής οικονομίας όπως θα δούμε πιο κάτω είναι αρκετά σημαντική.

Στη συνέχεια αναλύεται ο ρόλος της νέας ΚΑΠ στο μέλλον της αγροτικής οικονομίας της Κύπρου και ποιος ο στόχος της στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον.

Στη συνέχεια θεωρήθηκε απαραίτητο να γίνει μια αναφορά στην ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου συνοπτικά αναφέρεται πως η ίδρυση της Ε.Ε. γίνεται την άνοιξη του 1950 με απώτερο σκοπό την ειρήνη στην κεντρική Ευρώπη, την εδραίωση της δημοκρατίας και την κοινωνικοοικονομική ευημερία. Ακολουθεί η παρουσίαση των διευρύνσεων της Ε.Ε. με ιδιαίτερη αναφορά στην 5^η διεύρυνση όπου υπήρξε η είσοδος της Κύπρου και άλλων χωρών η οποία μας ενδιαφέρει περισσότερο στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται ανασκόπηση της γεωργικής οικονομίας της Κύπρου, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο γεωργικός τομέας και πως μπορούν να επιλυθούν με το σχέδιο αγροτικής ανάπτυξης, τον κυπριακό οργανισμό αγροτικών πληρωμών και το νέο καθεστώς των εκταρικών επιδοτήσεων τα οποία θα αποτελέσουν την βάση για τις νέες αλλαγές στον κυπριακό γεωργικό κόσμο.

Το τέταρτο κεφάλαιο ασχολείται με την ενσωμάτωση του γεωργικού εμπορίου της Κύπρου στην ευρωπαϊκή αγορά και στη συνέχεια γίνεται μια λεπτομερής περιγραφή των τυπικών εισροών και εκροών για τα κυριότερα (φυτικά και ζωικά) εξαγωγικά προϊόντα της Κύπρου καθώς και την εγχώρια παραγωγή του κάθε προϊόντος από το 1960 μέχρι το 2006 (διαγράμματα).

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρονται οι αρνητικές επιπτώσεις στην αγροτική οικονομία της Κύπρου και στη συνέχεια γίνεται μια λεπτομερής περιγραφή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013. Αρχικά καθορίζονται οι Εθνικές Προτεραιότητες οι οποίες είναι οι εξής: 1) Διατήρηση και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στα προϊόντα που η Κύπρος έχει συγκριτικό πλεονέκτημα,

2) Βελτίωση του περιβάλλοντος και ενίσχυση της βιοποικιλότητας, 3) Ενθάρρυνση της διαφοροποίησης και βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές. Και στη συνέχεια περιγράφεται η στρατηγική ανά άξονα προτεραιότητας.

Στα συμπεράσματα επισημαίνω κάποιες ιδιαιτερότητες-αδυναμίες-προοπτικές του γεωργικού τομέα και δίνω κάποιες εισηγήσεις που συμβάλλουν στην γενική βελτίωση του γεωργικού τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ

Η Κυπριακή οικονομία και ειδικότερα η αγροτική οικονομία βρίσκεται σε μια μεταβατική φάση που οφείλεται στο νέο οικονομικό περιβάλλον που δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα της πλήρους ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. Πέντε χρόνια μετά την ένταξη, η οικονομία προσαρμόζεται ακόμη στο νέο κανονιστικό πλαίσιο ενώ λειτουργεί σε συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς. Η συνεχής φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου και η επέκταση των συμφωνιών της Ε.Ε. στα πλαίσια της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας εντείνουν τις ανταγωνιστικές πιέσεις που δέχονται τα κυπριακά προϊόντα τόσο από τις χώρες της Ε.Ε. όσο και από τρίτες χώρες.

Μια γενική εικόνα για το σύνολο της κυπριακής οικονομίας δίνεται από τον δείκτη του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) σύμφωνα με το οποίο η Κύπρος κατατάσσεται στη 14^η θέση μεταξύ των 25 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από τους δείκτες που σχετίζονται με την απασχόληση και την ανεργία φαίνεται ότι το πρόβλημα αυτό δεν είναι τόσο έντονο στην Κυπριακή οικονομία όσο στα περισσότερα από τα άλλα κράτη μέλη. Το ποσοστό συμμετοχής της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) του τομέα των υπηρεσιών στο σύνολο της οικονομίας κατατάσσει την Κύπρο σε μια από τις πρώτες θέσεις στην Ε.Ε. των 25 χωρών.

Η συνεισφορά του γεωργικού και δασικού τομέα και της βιομηχανίας τροφίμων στο σύνολο της Κυπριακής οικονομίας είναι αρκετά σημαντική αντιπροσωπεύοντας το 6,7% του ΑΕΠ, το 10,3% του εργατικού δυναμικού και το 37% των εξαγωγών. (*www.livepedia.com*)

1.1 ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο γεωργικός τομέας συνεισφέρει κατά 3.1% στο ΑΕΠ, 6,7% στην απασχόληση και 21,2% στις εξαγωγές. Τα σημαντικότερα Κυπριακά γεωργικά προϊόντα είναι τα τυπικά Μεσογειακά όπως πατάτες (πρώιμες κυρίως), εσπεριδοειδή (πορτοκάλια, λεμόνια, γκρέιπφρουτ κ.α.), αμπελουργικά προϊόντα. Τα σημαντικότερα προϊόντα ζωικής παραγωγής είναι το κρέας(βοδινό, χοιρινό, πουλερικών και αιγοπρόβειο) και το γάλα (αγελαδινό και αιγοπρόβειο). Πιο συγκεκριμένα, λαμβάνοντας υπόψη την αξία παραγωγής φαίνεται ότι τα πιο σημαντικά γεωργικά προϊόντα είναι το κριθάρι, οι πατάτες, τα σταφύλια, τα εσπεριδοειδή, τα λαχανικά και οι ελιές και από τα κτηνοτροφικά είναι το γάλα, το χοιρινό κρέας και το κρέας πουλερικών, με το αιγοπρόβειο κρέας να ακολουθεί. Λαμβάνοντας υπόψη τη συμμετοχή τους στις εξαγωγές τα σημαντικότερα γεωργικά προϊόντα είναι τα εσπεριδοειδή, οι πατάτες και τα λαχανικά που αποτελούν το 18,7% του συνόλου των εξαγωγών.

Από τη συνολική έκταση του νησιού (925.100 εκτάρια) περίπου 589.880 εκτάρια ελέγχονται από την Κυπριακή Δημοκρατία και από αυτά η γεωργική γη αποτελεί το 24%, τα δάση το 23,7% οι άλλες δασοκαλυμμένες εκτάσεις το 30,3%, η άγονη και ακαλλιέργητη γη το 9,6% και η οικιστική γη το υπόλοιπο 12,4%. Η συνολική έκταση της γεωργικής γης ήταν 141.700 το 2003 παρουσιάζοντας μείωση κατά περίπου 0,91% σε σχέση με το 1995 . Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στη μείωση της έκτασης των μόνιμων καλλιεργειών με πιο έντονη τη μείωση στα αμπέλια και τα εσπεριδοειδή. Οι ετήσιες καλλιέργειες αντιπροσωπεύουν το 66,7%, οι μόνιμες το 28%, οι βοσκότοποι το 0,4% και η αγρανάπαυση το 4,9% της γεωργικής γης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τέσσερα προϊόντα καλύπτουν το 77,5% της γεωργικής γης, πιο συγκεκριμένα τα σιτηρά με 43,4%, τα κτηνοτροφικά φυτά 15,5%, τα αμπέλια 11% και οι ελιές και χαρουπιές 7,6%. Σημειώνεται επίσης ότι υπάρχουν επιπλέον και 56.500 εκτάρια ακαλλιέργητης και άγονης γης (εγκαταλελειμμένη γεωργική γη) που αποτελούν το 9,6% της συνολικής έκτασης.

Ο αριθμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων ανέρχεται στις 45.199 (στοιχεία της απογραφής του 2003), το 99% των οποίων είναι ατομικές. Κατά μέσο όρο έχουμε 5 τεμάχια και 35 δεκάρια ανά εκμετάλλευση, ενώ η μέση έκταση ανά τεμάχιο είναι 7

δεκάρια. Το μικρό μέγεθος και ο πολυτεμαχισμός του αγροτικού κλήρου δυσχεραίνουν την ορθή και αποδοτική διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Αυτό δεν αποτελεί τόσο μεγάλο πρόβλημα για τα πιο ανταγωνιστικά προϊόντα της Κύπρου όπως εσπεριδοειδή, πατάτες και λαχανικά. Για τα μικρότερης οικονομικής σημασίας προϊόντα όμως (όπως φυλλοβόλα, αμπέλια, ελιές κ.α.) που κυρίως βρίσκονται στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές αυτό αποτελεί ένα αρκετά σημαντικό πρόβλημα που προστίθεται στα υπόλοιπα που αντιμετωπίζουν οι γεωργοί αυτών των περιοχών. Οι καλλιέργειες στις περιοχές αυτές πρέπει να διατηρηθούν εξαιτίας της σημαντικής συμβολής τους στη διατήρηση του περιβάλλοντος και του παραδοσιακού τοπίου. Ταυτόχρονα η προγραμματισμένη μείωση των επιδοτήσεων αναμένεται να μειώσει τον αριθμό των γεωργών που ασχολούνται με τις καλλιέργειες αυτές. Από τα 85.000 εκτάρια υπολογίζεται ότι 75.000 θα παραμείνουν στην παραγωγή και αναμένεται να ελευθερωθούν γύρω στα 10.000 εκτάρια. Κατά συνέπεια διαφαίνεται η ανάγκη παρεμβάσεων προς δύο κατευθύνσεις, την αναδιάρθρωση προς μεγαλύτερα τεμάχια και την εξεύρεση εναλλακτικών χρήσεων γης που θα ελευθερωθεί.

Αναφορικά με τις Ομάδες και Οργανώσεις Παραγωγών είναι αδιαμφισβήτητος ο ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν στην ενδυνάμωση και αναδόμηση του πρωτογενούς τομέα. Μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην προσαρμογή της παραγωγής και των αποδόσεων των παραγωγών στις απαιτήσεις της αγοράς, στην διευκόλυνση της διάθεσης των προϊόντων στην αγορά, στην εφαρμογή κοινών κανόνων παραγωγής, ιδίως σε θέματα ποιότητας των προϊόντων, προστασίας του περιβάλλοντος, χρησιμοποίηση συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης της παραγωγής και βιολογικής παραγωγής καθώς και στη θέσπιση κοινών κανόνων για τις πληροφορίες σχετικά με την παραγωγή, με ιδιαίτερη έμφαση στη συγκομιδή και τη διάθεση της. Σήμερα στην Κύπρο υπάρχουν 23 αναγνωρισμένες Ομάδες/ Οργανώσεις Παραγωγών σε διάφορες κατηγορίες προϊόντων όπως εσπεριδοειδή, φρούτα και λαχανικά, μπανάνες και ακατέργαστος καπνός, ελαιόλαδο και επιτραπέζιες ελιές, βιολογικό ελαιόλαδο και επιτραπέζια ελιά, πατάτες, αγελαδινό γάλα και βόειο κρέας, χοίρειο κρέας.

Σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία της Γενικής Απογραφής Γεωργίας του 2007 η πλειοψηφία (76,1%) των κατόχων γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι πάνω από 45 ετών με το 48,5% να είναι πάνω από 55 ετών. Το πρόβλημα της γήρανσης του αγροτικού πληθυσμού της Κύπρου φαίνεται και από τον δείκτη της ηλικιακής δομής των απασχολούμενων στο γεωργικό τομέα ο οποίος είναι χαμηλότερος από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Για το επίπεδο γεωργικής εκπαίδευσης των κατόχων/ διαχειριστών γεωργικών εκμεταλλεύσεων και το δείκτη της δια βίου εκπαίδευσης φαίνεται ότι είναι ένα ακόμη σοβαρό πρόβλημα / αδυναμία του γεωργικού μας τομέα είναι και το χαμηλό επίπεδο μόρφωσης και εκπαίδευσης των απασχολούμενων σε αυτόν. Αυτός ο παράγοντας σε συνδυασμό με τη γήρανση του αγροτικού πληθυσμού, τον μικρό αριθμό ερευνητικών κέντρων, τη μη ύπαρξη εθνικού Πανεπιστημίου που να καλύπτει επαρκώς τον τομέα της γεωργίας και άρα την περιορισμένη επιστημονική έρευνα σε εθνικό επίπεδο αποτελούν τροχοπέδη για καινοτόμες δράσεις με άμεση αρνητική επίδραση και στην ανταγωνιστικότητα του τομέα. Υπάρχει λοιπόν ανάγκη λήψης μέτρων για βελτίωση της ηλικιακής δομής των απασχολούμενων στον ευρύτερο γεωργικό τομέα καθώς και προώθηση της δια βίου εκπαίδευσης στον αγροτικό πληθυσμό.

Συγκεκριμένα υπάρχει ανάγκη για εκπαίδευση μεταξύ άλλων και σε θέματα επιχειρηματικότητας, οικονομικής διαχείρισης, διαχείρισης του νερού, καινοτόμων πρακτικών, νέα πρότυπα και υποχρεώσεις, ποιότητα και υγιεινή των τροφίμων και ευημερία των ζώων. *(Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-06)*

Τόσο η καινοτομία και η Τεχνολογία Πληροφορικής και Επικοινωνιών βρίσκονται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα εκτός από ορισμένες οργανωμένες μονάδες κτηνοτροφίας και σύγχρονες βιομηχανίες τροφίμων, κυρίως σε επίπεδο εταιρειών. Οι ατομικές εκμεταλλεύσεις υστερούν σημαντικά. Κατά συνέπεια υπάρχει δυνατότητα για αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας στους τομείς γεωργίας και βιομηχανίας τροφίμων μέσω της εισαγωγής καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού και συστημάτων λογισμικής υποστήριξης της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας.

Ο δείκτης της παραγωγικότητας της εργασίας στον αγροτικό τομέα φαίνεται ότι κατατάσσει την Κύπρο στην 16^η θέση σε σχέση με τα 25 κράτη μέλη της Ε.Ε. γεγονός που δείχνει τα σημαντικά περιθώρια βελτίωσης που υπάρχουν. Ο δείκτης αυτός είναι ενδεικτικός της ανταγωνιστικότητας, της ανάγκης για εκσυγχρονισμό, αναδιάρθρωση και στήριξη καινοτόμων δράσεων καθώς και της ανάγκης για βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού ενός τομέα.

Από την άλλη ενώ η Κυπριακή αγροτική οικονομία δέχεται τις ανταγωνιστικές πιέσεις από τις συνθήκες που δημιουργεί η ενιαία αγορά, οι θετικές επιπτώσεις δεν είναι τόσο ορατές αφού, αφενός μεν λόγω των ειδικών συνθηκών που επικρατούν στην Κυπριακή γεωργία και αφετέρου λόγω της απόστασης από τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, με συνέπεια το ψηλό κόστος μεταφοράς, μειώνονται οι δυνατότητες που προσφέρει ο ελεύθερος ανταγωνισμός.

Ως δυνατά σημεία θεωρούνται η ύπαρξη επιχειρηματικού τύπου μονάδων ικανοποιητικού μεγέθους σε κάποιους τομείς (π.χ. χοιροτροφία, αγελαδοτροφία) καθώς και οι κλιματολογικές συνθήκες που ευνοούν την παραγωγή πρώιμων μεσογειακών προϊόντων. Στις θετικές προοπτικές του γεωργικού τομέα πρέπει να περιληφθεί και η επίδραση του τουρισμού. Ενώ ο πληθυσμός της Κύπρου κυμαίνεται γύρω στα 0,8 εκατομμύρια, στην εξέταση των προοπτικών κατανάλωσης των αγροτικών προϊόντων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι κατά μέσο όρο 2,4 εκατομμύρια τουρίστες που επισκέπτονται την Κύπρο ετησίως. Η τουριστική βιομηχανία συντελεί σημαντικά στην κατανάλωση μεγάλου μέρους της παραγωγής των φρέσκων κυρίως φρούτων και λαχανικών.

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε ότι εντοπίζονται ανάγκες για αναδιάρθρωση του τομέα των σιτηρών, ενδυνάμωση του τομέα ζωοτροφών και περαιτέρω προώθηση της παραγωγής βιολογικών προϊόντων. Επίσης κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση των επενδύσεων σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε όλους τους τομείς της γεωργικής παραγωγής.

1.2 ΤΟΜΕΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Ο τομέας της βιομηχανίας τροφίμων συνεισφέρει κατά 3,6% στο ΑΕΠ, 3,7% στην απασχόληση και 15,9% στις εξαγωγές. Λαμβάνοντας υπόψη την ακαθάριστη αξία παραγωγής και τη συμβολή τους στις εξαγωγές, τα σημαντικότερα προϊόντα της κυπριακής βιομηχανίας τροφίμων είναι το κρέας, τα τυριά, το χαλούμι, το κρασί και οι χυμοί. Από τα προϊόντα της βιομηχανίας τροφίμων το χαλούμι, το κρασί και οι χυμοί φρούτων και λαχανικών αποτελούν το 10,22% του συνόλου των εξαγωγών. Μεταξύ των γεωργικών μεταποιημένων προϊόντων της Κύπρου περιλαμβάνονται ορισμένα βασικά προϊόντα που χαρακτηρίζονται ως παραδοσιακά και συγκεντρώνουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία ενισχύουν τις δυνατότητες αυξημένης παραγωγής και διάθεσης τόσο στην ντόπια αγορά και στο εξωτερικό. Τα ιδιαίτερα αυτά χαρακτηριστικά αφορούν κυρίως την ποιότητα της πρώτης ύλης από την οποία κατασκευάζονται, την γεωγραφική περιοχή όπου παράγεται η πρώτη ύλη ή το μεταποιημένο προϊόν, τον τρόπο και διαδικασία παραγωγής των συγκεκριμένων προϊόντων και άλλα στοιχεία που έχουν σχέση με την παράδοση και την ιστορία του τόπου μας.

Με την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. οι μεταποιητικές μονάδες που ασχολούνται με την επεξεργασία και διάθεση γεωργικών προϊόντων επιβάλλεται να εναρμονιστούν με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, να αναβαθμιστούν και να εκσυγχρονιστούν ούτως ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τον οξύτατο ανταγωνισμό αλλά και τις προκλήσεις από την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. και ιδιαίτερα τις ευκαιρίες που διανοίγονται στη μεγάλη ευρωπαϊκή αγορά. Παρά το γεγονός ότι οι μονάδες αυτές έχουν κάνει κάποια βήματα προς αυτήν την κατεύθυνση, εν τούτοις η προσπάθεια για περαιτέρω εκσυγχρονισμό και τεχνολογική αναβάθμιση επιβάλλεται να συνεχιστεί με έμφαση στη βελτίωση της ποιότητας των κυπριακών προϊόντων, στην παραγωγή νέων προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και στην εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που συγκεντρώνουν τα παραδοσιακά και άλλα γεωργικά προϊόντα της Κύπρου. Το κύριο και βασικό πρόβλημα της βιομηχανίας τροφίμων είναι η μειωμένη ανταγωνιστικότητα που οφείλεται κυρίως στη χαμηλή παραγωγικότητα, στο συγκριτικά υψηλό κόστος παραγωγής (υψηλές τιμές πρώτων υλών, εργατικών,

ηλεκτρισμού κ.α.), στην έλλειψη εξειδικευμένου και καταρτισμένου προσωπικού, σε χρόνια προβλήματα οργάνωσης, διοίκησης και εμπορίας των προϊόντων μας τα οποία σχετίζονται με το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων μας και τον οικογενειακό τους χαρακτήρα. Τα προβλήματα αυτά, δεν επιτρέπουν στις βιομηχανίες προϊόντων γεωργικής προέλευσης να παράξουν προϊόντα βελτιωμένης ποιότητας ή και νέα προϊόντα. Υπάρχει λοιπόν ανάγκη για έρευνα και ανάπτυξη, για συνεργασία με ερευνητικά ιδρύματα, για τεχνολογική συνεργασία καθώς και για εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση των υφιστάμενων μονάδων παραγωγής ή και δημιουργία νέων μονάδων για την επεξεργασία και μεταποίηση νέων γεωργικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας που να είναι σε θέση να αντέχουν στον ελεύθερο ανταγωνισμό. Η απόσταση της Κύπρου από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες(αγορές) συνεπάγεται σημαντικό κόστος μεταφοράς περιορίζοντας τις τυχόν θετικές επιπτώσεις της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς ενώ οι ανταγωνιστικές πιέσεις είναι έντονες. Επιπρόσθετα λοιπόν οι Κύπριοι γεωργοί και επιχειρηματίες επιβάλλεται να βελτιώσουν τις συνθήκες και μεθόδους τυποποίησης, αποθήκευσης, συσκευασίας και διάθεσης των προϊόντων τους. Υπάρχει επίσης ανάγκη για την κατάρτιση και επιμόρφωση του απαραίτητου προσωπικού που θα στελεχώσει τις επιχειρήσεις, στον τομέα της παραγωγής, της διοίκησης και της εμπορίας.

Ο τουρισμός, αποτελεί ένα δυνατό σημείο και προοπτική και για τα μεταποιημένα προϊόντα γεωργικής προέλευσης, αφού οι 2,4 εκατομμύρια τουρίστες συμβάλλουν στην κατανάλωση μεγάλου μέρους της εγχώριας παραγωγής προϊόντων όπως το κρασί, τα τυριά , τα αλλαντικά κα. Οι τουρίστες έρχονται σε επαφή με τα κυπριακά προϊόντα (παραδοσιακά και μη) οπότε αν αυτό αξιοποιηθεί σωστά μπορεί να αποτελέσει τη βάση για περαιτέρω προώθηση τους στις αγορές του εξωτερικού γι αυτό και υπάρχει ανάγκη για εκσυγχρονισμό των μεθόδων προβολής και εμπορίας χρησιμοποιώντας σύγχρονες μεθόδους τεχνολογίας. (Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-06)

1.3 Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ (ΚΑΠ)

Η ΚΑΠ εισήχθη πριν από πενήντα χρόνια, με σκοπό την εξάλειψη των ελλείψεων που αντιμετώπιζε τότε η Ευρώπη όσον αφορά την παραγωγή γεωργικών προϊόντων. Ήταν πραγματικά τόσο επιτυχής, που η ΕΕ βρέθηκε κατά την δεκαετία του 1990 αντιμετώπιη με ακριβώς το αντίθετο πρόβλημα: Αντί να αντιμετωπίζει σοβαρές ελλείψεις, βρέθηκε μπροστά στα γνωστά «βουνά» κρέατος και τυριού και «λίμνες» λαδιού και γάλακτος.

Για πολλά χρόνια, η ΚΑΠ βασιζόταν στην επιδότηση της παραγωγής. Με εγγυημένες τιμές οι οποίες αψηφούσαν τους απλούς κανόνες της προσφοράς και της ζήτησης, οι Ευρωπαίοι αγρότες παρήγαγαν τεράστιες ποσότητες γεωργικών προϊόντων τα οποία έμεναν απούλητα. Το αποτέλεσμα ήταν ότι οι φορολογούμενοι ζημίωναν από τα τεράστια έξοδα αποθήκευσης της επιπλέον παραγωγής, ενώ οι καταναλωτές δεν επωφελούνταν, ούτε από πιο δίκαιες τιμές, αλλά ούτε και από καλύτερη ποιότητα των προϊόντων. Τα έξοδα ήταν υπέρογκα, και επηρέαζαν όλους τους τομείς της οικονομίας. Οι επιδοτήσεις τιμών απορροφούσαν μέχρι και το 70% του προϋπολογισμού της Ένωσης. Παράλληλα, όμως, οι αγρότες δεν κέρδιζαν όσο θα νόμιζε κανείς, αφού το βιοτικό επίπεδο των αγροτών επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες πέραν από τις τιμές των προϊόντων τους (*Φωτίου Φ.*).

Σήμερα, η ΕΕ έχει πλέον κατανοήσει πως οι αγρότες χρειάζονται κάτι παραπάνω από απλές επιδοτήσεις, και έχει στραφεί από την εγγύηση τιμών, στην εγγύηση της σταθερότητας των εισοδημάτων τους μέσα από άμεσες πληρωμές τι οποίες διαχειρίζεται στο κάθε κράτος-μέλος, ο εκάστοτε Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών. Η καινούργια ΚΑΠ, η οποία εισήχθη το 2003, έχει επιφέρει ριζοσπαστικές αλλαγές στον κόσμο της υπαίθρου. Έχει εισάγει μια κοινωνική και πολιτιστική διάσταση στις προσπάθειες της ΕΕ να προστατέψει τη ζωή της υπαίθρου. Βοηθά με αυτό τον τρόπο τους αγρότες μέσα από μια πολυδιάστατη προσπάθεια, η οποία δεν προσφέρει επιταγές χωρίς πραγματικό αντίκρισμα, αλλά ουσιαστική βοήθεια εκεί όπου αυτή είναι αναγκαία. Οι αγρότες είναι το αντικείμενο μιας πολιτικής η οποία συμφέρει και τους ίδιους, αλλά και την κοινωνία γενικότερα.

Κάτω από την νέα ΚΑΠ, οι αγρότες αντιμετωπίζονται σαν επιχειρηματίες, οι οποίοι έχουν την ελευθερία να παράγουν ότι οι ίδιοι επιθυμούν, με βάση τη ζήτηση των καταναλωτών και τις απαιτήσεις της αγοράς, και όχι τις αποφάσεις των πολιτικών. Με βάση αυτή την ελευθερία, η ΚΑΠ εγγυάται την σταθερότητα ενός μίνιμουμ εισοδήματος των αγροτών, ανεξάρτητα με το τί ή το πόσο παράγουν.

Η νέα Κ.Α.Π. εστιάζεται, έτσι, στην ποιότητα ζωής των αγροτών, αντικαθιστώντας τις παρωχημένες αντιλήψεις οι οποίες έδιναν σημασία μόνο στη Γεωργική παραγωγή χωρίς να εστιάζονται στον Αγρότη. Οι αγρότες, από παραγωγοί τροφής, έχουν μετατραπεί, στα μάτια της Ευρώπης, σε άτομα και πολίτες που ζουν στις αγροτικές περιοχές. Πολίτες οι οποίοι έχουν το δικαίωμα της επιλογής ως προς το πώς θα ζουν, τι θα παράγουν και πόσο κερδοφόροι θα είναι. Παράλληλα, αυτή η ευρωπαϊκή πολιτική, έχει την προσοχή της στραμμένη προς στις επόμενες γενιές αγροτών, διαφυλάττοντας, έτσι την επιβίωση της Αγροτικής κοινωνίας, με όλα τα κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη που αυτό συνεπάγεται.

Η προσπάθεια της Ε.Ε. να βοηθήσει την καλύτερευση της διαβίωσης των αγροτών, εκφράζεται, εν μέρει, από το γεγονός ότι μέρος των κονδυλίων που στο παρελθόν προσφέρονταν για την εγγύηση των τιμών, διατίθεται σήμερα για την καλύτερευση των συνθηκών κάτω από τις οποίες ζουν όσοι διαμένουν εκτός των πόλεων. Στη ΚΑΠ περιλαμβάνονται προγράμματα αναβίωσης της υπαίθρου, ενώ παράλληλα, κονδύλια που έχουν απελευθερωθεί χάρη στην κατάργηση των επιδοτήσεων, έχουν μεταφερθεί στα διαρθρωτικά ταμεία και τα ταμεία συνοχής. Αυτά τα χρήματα, ενώ φαινομενικά είναι άσχετα με τη Γεωργία, αποτελούν μέρος μιας ενιαίας πολιτικής για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Έχουν άμεσο στόχο την δημιουργία έργων υποδομής, αλλά και την παροχή κρατικών υπηρεσιών στις υπαίθριες περιοχές, με τρόπο που η ΕΕ να υποβοηθά την κοινωνική και πολιτιστική αναβίωση της υπαίθρου.

Αυτό το γεγονός είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την Κύπρο, αφού η γήρανση του αγροτικού πληθυσμού και το ζήτημα της διαδοχής του, είναι ένα από τα πιο σημαντικά εμπόδια στην βιωσιμότητα των μονάδων της υπαίθρου. Η αγροτική ζωή περιστρέφεται γύρω από τα χωριά, τα οποία εδώ και χρόνια υποφέρουν τόσο από την πολιτική, οικονομική και κοινωνική απομόνωση, όσο και από την εγκατάλειψη

από τους νέους. Χαρακτηριστικό είναι το ότι σήμερα, 37% των αγροτών μας έχουν ηλικία πάνω από 55 ετών, ενώ μόλις το 13% είναι κάτω από 35. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, αφού χωρίς την είσοδο των νέων στον αγροτικό τομέα, δεν μπορούμε να μιλούμε για πραγματική βιωσιμότητα του κλάδου.

Οι νέοι και ιδιαίτερα τα παιδιά των σημερινών αγροτών, είναι η μόνη ελπίδα για την επιβίωση, όχι μόνο του κλάδου αυτού της οικονομίας, αλλά και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Η Ε.Ε. προσφέρει στους νέους αγρότες, πέρα από τις εκταρικές επιδοτήσεις και πιο ψηλές επενδυτικές ενισχύσεις, κάτι που θα μπορούσαν, κάτω από κάποιες προϋποθέσεις, να εκμεταλλευτούν τα παιδιά των αγροτών μας. Είναι πολύ σημαντικό αυτό το σημείο, διότι το μεγάλο κόστος ευκαιρίας που έχει η γεωργία στην Κύπρο, σημαίνει ότι για να μπουν στο επάγγελμα νέοι, θα πρέπει να έχουν σχέση με τον τομέα εκ των προτέρων και να γίνουν αποδέχτες ειδικής βοήθειας.

Η συμβολή της γεωργίας στην οικονομία της Κύπρου ήταν της τάξης του 21% κατά την πρώτη δεκαετία μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου. Από τότε όμως έχει υποχωρήσει σταδιακά για να αποτελεί σήμερα μόνο το 4.3% του ΑΕΠ. Στην Κύπρο, ο κοινωνικοοικονομικός ιστός των αγροτικών περιοχών, έχει μια ιδιαίτερη σημασία. Παρά την υποχώρηση της οικονομικής συνεισφοράς της γεωργίας στο ΑΕΠ, η κοινωνική συνεισφορά του τομέα είναι πιο σημαντική παρά ποτέ. Για λόγους τόσο κοινωνικούς, όσο και πολιτιστικούς, ακόμα και εθνικούς. Το μικρό μέγεθος της Κύπρου και οι κοινωνικές συνήθειες οι οποίες βοηθούν την διατήρηση της ιδιοκτησίας από τα μέλη της ίδιας οικογένειας, μας δίνουν την ελπίδα να πετύχουμε με καλύτερες συγκοινωνίες, με πιο σοβαρή παροχή υπηρεσιών και με ανάπτυξη των έργων υποδομής, να αντιστραφεί ένα μεγάλο μέρος της τάσης εγκατάλειψης των αγροτικών περιοχών από τους νέους. Κάτι για το οποίο σαφώς και δεν αρκεί η ομορφιά της υπαίθρου, το όμορφο κλίμα, και οι μικρές αποστάσεις, που καθιστούν την ύπαιθρο ιδιαίτερα ελκυστικό χώρο διαμονής. Θα πρέπει να δημιουργηθούν οι συνθήκες οι οποίες θα επιτρέπουν την οικονομική διαβίωση της υπαίθρου.

Πολύ σημαντικός παράγοντας στη διαβίωση των αγροτικών μας περιοχών, πέρα από την αύξηση των εισοδημάτων από τις γεωργικές ασχολίες, είναι και η

βελτίωση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι μη γεωργικοί πόροι. Είναι χαρακτηριστικό το ότι στη Κύπρο, τα έσοδα από εξωαγροτικές δραστηριότητες αποτελούν το 58% των πόρων των γεωργών μας, ενώ μόνο ένας στους τέσσερις Κύπριους γεωργούς ασχολείται αποκλειστικά με την γεωργία. Ταυτόχρονα, υπάρχει μεγάλη υποαπασχόληση των γεωργών, αφού, η μέση αγροτική οικογένεια αφιερώνει στη γεωργία μόλις 5 ανθρωπομήνες εργασίας ανά έτος, σε αντίθεση με τους μη γεωργικούς πόρους, στους οποίους αντιστοιχούν 17 ανθρωπομήνες ανά έτος. Αυτό το γεγονός σημαίνει πως η ανάπτυξη της υπαίθρου δεν έγκειται μόνο στα μεγαλύτερα εισοδήματα από την γεωργία, αλλά και στην ανάπτυξη παράλληλων απασχολήσεων, όπως είναι ο αγροτουρισμός, η βιοτεχνία, οι υπηρεσίες, κ.ο.κ. (ΦωτίουΦ.)

Ταυτόχρονα, η παράλληλη αύξηση των κερδών από την ίδια την γεωργία είναι μονόδρομος αν θέλουμε την ύπαιθρο να επιβιώσει. Κάτι που μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν βελτιωθεί η ποιότητα των προϊόντων, και αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα.

Το νέο οικονομικό περιβάλλον στην Ευρώπη περιστρέφεται γύρω από την αρχή του ανταγωνισμού. Η Ε.Ε. έχει αποδείξει την ανυποχώρητη της αφοσίωση στις αρχές του, αφού είναι ξεκάθαρο πως ο ανταγωνισμός βελτιώνει την αποτελεσματικότητα, αποφέροντας έτσι μεγάλα οφέλη και στους παραγωγούς και στους καταναλωτές. Υποχρεώνει τους παραγωγούς να αναζητήσουν μεθόδους παραγωγής οι οποίες μειώνουν τα έξοδά τους και ταυτόχρονα βελτιώνουν τη ποιότητα των προϊόντων τους. Αυτό ακριβώς το σημείο είναι το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό του νέου ευρωπαϊκού περιβάλλοντος: το μέλλον του κάθε γεωργού εξαρτάται, όχι από την ποσότητα που παράγει, αλλά, περισσότερο, από την ποιότητα των προϊόντων του. Σε αυτό θα πρέπει να εστιαστεί η προσοχή όσων ασχολούνται με την Γεωργία στην Κύπρο.

Η νέα ΚΑΠ, μετά το 2003, έχει στραφεί από την ποσότητα παραγωγής, την οποία επιβράβευε στο παρελθόν με εγγυημένες τιμές, στην επιβράβευση της ποιότητας. Εστιάζεται, ακριβώς, στην ανταγωνιστικότητα και τον εκσυγχρονισμό. Ο ανταγωνισμός συνεπάγεται και το ότι ορισμένοι θα χάσουν από την διαδικασία αυτή, παρόλο που τα συνολικά κέρδη της κοινωνίας είναι πολύ σημαντικά. Το μεγάλο ζητούμενο για την πολιτεία είναι το πώς θα εφαρμόσει τις αρχές του

ανταγωνισμού, κατά τρόπο που να φροντίζει να προστατευτούν αυτοί που χάνουν από τον ανταγωνισμό. Μια ανησυχία, που ενώ ισχύει για όλους τους τομείς της οικονομίας, έχει αρκετές ιδιαιτερότητες όσον αφορά τον τομέα της Κυπριακής Γεωργίας.

Η πολιτεία έχει σοβαρές υποχρεώσεις έναντι των αγροτών, αλλά πρέπει και οι ίδιοι να δράσουν. Ο συνεταιρισμός, η ασφάλιση κατά των κινδύνων και η προστασία του περιβάλλοντος, χωρίς την οποία υπάρχουν μακροπρόθεσμα αρνητικές επιπτώσεις στην παραγωγικότητα, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην μείωση της επικινδυνότητας της γεωργικής παραγωγής.

Άλλες επιπρόσθετες λύσεις προσφέρονται (ή επιτρέπονται) από την Ε.Ε. Με βάση το γεγονός ότι από το ελεύθερο εμπόριο επωφελούνται περισσότερο οι βιομηχανίες, η Ε.Ε. αναγνώρισε πως θα πρέπει να επιβοηθηθεί ιδιαίτερα η Γεωργία, όπως διαφάνηκε και κατά τις διαβουλεύσεις της διεύρυνσης. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, προσφέρονται οι ευκαιρίες για να γίνουν αρκετές κινήσεις για την υποστήριξη όσων έχουν πληγεί από την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., αφού επιτρέπεται η κρατική βοήθεια ούτως ώστε η καθαρή οικονομική θέση του τομέα να παραμείνει θετική. Οι προδιαγραφές της ένταξης προβλέπουν πως σε περίπτωση που δεν αρκούν τα διαρθρωτικά κονδύλια που παρέχονται από την Ε.Ε., η κυβέρνηση δικαιούται να προσθέσει σε αυτά τα κονδύλια από τον κρατικό προϋπολογισμό, για να βοηθήσει τομείς που έχουν πληγεί από την ένταξη. Ο ισχυρισμός ότι η Ε.Ε. δεν επιτρέπει κρατικές ενισχύσεις δεν είναι αληθείς. Δεν επιτρέπει επιδοτήσεις, αλλά άλλου είδους ενισχύσεις ασφαλώς και επιτρέπει.

Το κράτος μπορεί, για παράδειγμα, να παρέχει βοήθεια για την έξοδο από το επάγγελμα, σε όσους θεωρούν την επιλογή αυτή επιθυμητή. Μια επιλογή που προσφέρει πολλαπλά πλεονεκτήματα. Όσοι επιλέξουν την έξοδο, θα γίνουν αποδέκτες κρατικής βοήθειας για να μπορέσουν να μετακινηθούν σε άλλους τομείς παραγωγής τους οποίους θα βρίσκουν πιο κερδοφόρους, είτε αυτοί είναι γεωργικοί, είτε όχι.

Πέρα από την επιλογή της εξόδου, η Ε.Ε. παρέχει κι άλλες επιλογές όπως για παράδειγμα, οι εκταρικές ενισχύσεις και οι ενισχύσεις επενδύσεων. Επιλογές που προσφέρουν την ευκαιρία για αύξηση της παραγωγικότητας, αλλά και για την

είσοδο των νέων στον αγροτικό τομέα, με πολλαπλά θετικά αποτελέσματα.

Υπάρχουν οι ευκαιρίες που προσφέρονται για εναλλακτικές χρήσεις των τεμαχίων παραγωγής. Μέσα στα πλαίσια της προσπάθειας να προστατευτεί το περιβάλλον, αλλά και να ενισχυθεί η ευελιξία των γεωργών, η Ε.Ε. προσφέρει οικονομική βοήθεια για την προώθηση εναλλακτικών χρήσεων της καλλιεργήσιμης γης. Τέτοιες εργασίες θα μπορούσαν να επιφέρουν σημαντικά αποτελέσματα στην γεωργία μας. Λόγω της κλιματικής και της τοπογραφικής της ιδιομορφίας, η Κύπρος είναι σε θέση να προσφέρει στον Ευρωπαϊό καταναλωτή πολλά προϊόντα που παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες, είτε αυτά είναι ειδικές ποικιλίες υπαρχόντων προϊόντων, είτε είναι υπερώριμες πατάτες και φρούτα ή ακόμα και λαχανικά εκτός εποχής.

Η Ε.Ε. τονίζει συνεχώς ότι οι αγρότες, για να γίνουν αποδέκτες των απευθείας πληρωμών, οφείλουν να πληρούν κάποια κριτήρια τα οποία αφορούν τη προστασία του περιβάλλοντος, την υγεία των σοδειών και των ζώων, τη ποιότητα της παραγωγής, κ.ο.κ. Αυτό σημαίνει, ιδιαίτερα για την Κυπριακή γεωργική οικονομία, πως θα πρέπει να γίνει μια σημαντική προσαρμογή στις μεθόδους παραγωγής. Θα πρέπει οι αγρότες μας να γίνουν πιο ευέλικτοι, και να είναι έτοιμοι να αλλάξουν μεθόδους παραγωγής, αλλά και τα είδη που παράγουν. Θα πρέπει η εισαγωγή καινοτομιών να γίνει με μεγαλύτερο ενθουσιασμό. Σε αυτή την προσπάθεια οι αγρότες δεν είναι μόνοι. Εκτός από την βοήθεια που προσφέρει απευθείας, η Ε.Ε. επιτρέπει στις κυβερνήσεις να κινηθούν, ανεξάρτητα από τα προγράμματα της Ένωσης. Θα πρέπει, λοιπόν, και η Κυπριακή κυβέρνηση να κινηθεί ανάλογα.

Η οικονομική κρίση που χαρακτηρίζει τη αγροτική ζωή, δεν είναι φαινόμενο αποκλειστικά του γεωργικού τομέα. Οι υπηρεσίες, ο τουρισμός, η βιομηχανία, έχουν όλοι δεχτεί σοβαρά πλήγματα από τις πιέσεις του διεθνούς περιβάλλοντος. Η Γεωργία όμως, ξεχωρίζει από τους άλλους τομείς της οικονομίας διότι η κρίση σ' αυτό το τομέα είναι πλέον ένα μόνιμο φαινόμενο, με ρηχούς επιχειρηματικούς κύκλους, το οποίο ασκεί μια μόνιμη πίεση στον κόσμο της υπαίθρου. Η παραγωγή σε συνθήκες κρίσης έγινε ουσιαστικά τρόπος ζωής για τους αγρότες μας. Οι συνθήκες κρίσης όμως, δεν είναι καινούργιες για τους αγρότες, παρόμοιες

καταστάσεις με αυτή που δημιούργησε η Ένταξη, έχουν σημειωθεί και στο παρελθόν.

Μέχρι τώρα, οι κυβερνήσεις, αλλά και η πολιτεία, στάθηκαν ανήμπορες να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της Γεωργίας: δεν είχαν στη διάθεση τους, ούτε τους πόρους ή τους μηχανισμούς, αλλά ούτε και την πολιτική ευχέρεια για να λάβουν τις τολμηρές αποφάσεις που απαιτούνται για τη λύση της κρίσης της Γεωργίας μας. Σήμερα, όμως, λόγω και της ένταξης στην Ε.Ε. υπάρχουν τα απαραίτητα συστατικά για να γίνει η αναγκαία επέμβαση που θα απαλύνει την κρίση η οποία εδώ και χρόνια καταπονεί όσους ασχολούνται με την Γεωργία.

1.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η απαιτούμενη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων μας μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τον εκσυγχρονισμό και την τεχνολογική αναβάθμιση των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, καθώς και των βιοτεχνικών και βιομηχανικών μονάδων τροφίμων. Επίσης τόσο στον πρωτογενή της αγροτικής παραγωγής όσο και στο δευτερογενή τομέα της μεταποίησης αγροτικών προϊόντων επιβάλλεται η υιοθέτηση νέων μεθόδων και διαδικασιών παραγωγής, που θα διασφαλίζουν την αειφορική χρήση των φυσικών και βιολογικών πόρων, την ποιότητα και ασφάλεια των παραγόμενων τροφίμων, τροφίμων, την άμβλυνση των δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και στη βιοποικιλότητα, την υγεία και ευημερία των παραγωγικών ζώων καθώς και όλες τις άλλες απαιτήσεις της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς. Με γνώμονα τις πιο πάνω σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και με στόχο να συμβάλει στην επιβαλλόμενη τεχνολογική αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό, τόσο του πρωτογενούς τομέα της αγροτικής παραγωγής όσο και του αλληλένδετου με αυτό δευτερογενούς τομέα της μεταποιητικής βιομηχανίας και βιοτεχνίας τροφίμων.

Η Γεωργία, και μαζί της, ο κόσμος της υπαίθρου, έχει επιβιώσει, παρ' όλες τις αντιξοότητες που είχε να αντιμετωπίσει, και παρόλη την αδυναμία του κράτους να βοηθήσει ουσιαστικά. Το ίδιο μπορεί να κάνει και τώρα, ιδίως αν η κυβέρνηση λάβει, επιτέλους, τα μέτρα που ενθαρρύνει η Ε.Ε. για τη βοήθεια του κλάδου. Το μέλλον της Αγροτικής οικονομίας στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον, μπορεί να είναι πολύ καλύτερο από ότι διαφαίνεται σήμερα, ιδιαίτερα εάν η χώρα μας εκμεταλλευτεί τα προτερήματα που έχει, σε συνδυασμό με τις ευκαιρίες που προσφέρει η Ε.Ε. Ο στόχος της νέας Κ.Α.Π., δηλαδή η παροχή υψηλής ποιότητας προϊόντων σε δίκαιες τιμές στους καταναλωτές, και η εγγύηση του βιοτικού επιπέδου στους αγρότες, μπορεί και πρέπει να επιτευχθεί στην Κύπρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ή ΕΕ είναι μια ιδιότυπη υπερεθνική και διακυβερνητική ένωση είκοσι επτά κρατών. Καθιερώθηκε το 1992 από την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχτ), και είναι ο εκ των πραγμάτων διάδοχος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΥΡΑΤΟΜ) των έξι κρατών-μελών που ιδρύθηκαν το 1951, το 1957 και το 1965. Από τότε νέες διευρύνσεις έχουν αυξήσει τον αριθμό των κρατών μελών της και οι αρμοδιότητές της έχουν επεκταθεί. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ως η ισχυρότερη ένωση κρατών μέχρι σήμερα στην παγκόσμια ιστορία, με οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιεχόμενο. Η ΕΕ αποτελεί το τρέχον στάδιο μιας ανοιχτής διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Η ΕΕ είναι μια από τις μεγαλύτερες οικονομικές και πολιτικές οντότητες στον κόσμο, με 493 εκατομμύρια κατοίκους και συνδυασμένο ονομαστικό ΑΕΠ €11.5 (\$15,0) τρισεκατομμύρια το 2006. Η Ένωση είναι μια ενιαία αγορά με κοινή εμπορική πολιτική, κοινή αγροτική και αλιευτική πολιτική και περιφερειακή πολιτική για να βοηθήσει τις φτωχότερες περιφέρειες. Εισήγαγε ενιαίο νόμισμα, το Ευρώ, που υιοθετήθηκε από 15 κράτη μέλη. Η ΕΕ άρχισε μια περιορισμένη κοινή πολιτική εξωτερικών και ασφαλείας και μια περιορισμένη αστυνομική και δικαστική συνεργασία πάνω σε ποινικά θέματα.

Τα σημαντικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ περιλαμβάνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι πολίτες των κρατών μελών της ΕΕ είναι επίσης πολίτες της ΕΕ: εκλέγουν άμεσα το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μια φορά κάθε πέντε έτη. Μπορούν να ζήσουν, να ταξιδέψουν, να εργαστούν, και να επενδύσουν σε άλλα κράτη μέλη (με μερικούς περιορισμούς μόνο στα νέα κράτη μέλη). Ο έλεγχος διαβατηρίων και οι τελωνειακοί έλεγχοι στα περισσότερα εσωτερικά σύνορα καταργήθηκαν με τη Συμφωνία του Σένγκεν (Schengen). Την προεδρία της ΕΕ ασκεί από την 1η Ιανουαρίου του 2009 και για 6 μήνες η Τσεχία.

2.1 ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Ο κατεξοχήν πολιτικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η εξέλιξη και η διατήρηση μιας αποτελεσματικής ενιαίας αγοράς. Σημαντικές προσπάθειες έχουν καταβληθεί στη δημιουργία εναρμονισμένων πρότυπων με σκοπό να αποδώσουν τα βέλτιστα οικονομικά οφέλη μέσω της δημιουργίας μεγαλύτερων και αποτελεσματικότερων αγορών. Από τη Συνθήκη της Ρώμης, πολιτικές έχουν εφαρμόσει την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών και των υπηρεσιών μεταξύ των κρατών μελών, και συνεχίζουν να πράττουν το ίδιο. Ο συγκεκριμένος πολιτικός στόχος επεκτάθηκε περαιτέρω σε τρία από τα τέσσερα κράτη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών από την Ευρωπαϊκή Οικονομική Ζώνη (ΕΟΖ).

Το κοινό Δίκαιο κατά των περιορισμών του Ανταγωνισμού της ΕΕ περιορίζει τις ανταγωνιστικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων (μέσω της απαγόρευσης συμπράξεων, κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης και του ελέγχου συγχωνεύσεων) και των κρατών μελών (μέσω του καθεστώτος ελέγχου των κρατικών επιδοτήσεων σε επιχειρήσεις). Η ΕΕ προωθεί την ελεύθερη κυκλοφορία του κεφαλαίου μεταξύ των κρατών μελών της (και άλλων ΕΟΖ κρατών). Τα μέλη έχουν ένα κοινό σύστημα έμμεσης φορολογίας, τον Φ.Π.Α, καθώς επίσης και κοινούς τελωνειακούς δασμούς και φόρους στα διάφορα προϊόντα. Έχουν μια κοινή αγροτική πολιτική (και κοινή πολιτική αλιείας) και δομικά και συνεκτικά κεφάλαια, με τα οποία βελτιώνουν τις υποδομές και βοηθούν τις μειονεκτούσες περιοχές. Από κοινού είναι γνωστές ως πολιτικές συνοχής. Η ΕΕ διαθέτει επίσης κεφάλαια για οικονομική ενίσχυση έκτακτης ανάγκης, π.χ. μετά από τις φυσικές καταστροφές. Η χρηματοδότηση επεκτείνεται στα προγράμματα για υποψήφιες χώρες αλλά και άλλες ανατολικοευρωπαϊκές χώρες, καθώς επίσης και για την ενίσχυση πολλών αναπτυσσόμενων χωρών, μέσω προγραμμάτων όπως το Phare, το TACIS και το ISPA. Η ΕΕ χρηματοδοτεί επίσης την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, μέσω των τετραετών προγραμμάτων οργάνωσης για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη.

Από μια περισσότερο πολιτική έννοια, η ΕΕ προσπαθεί να δημιουργήσει μέσα από πολλές προσπάθειες μια αίσθηση ευρωπαϊκής υπηκοότητας και ευρωπαϊκής

πολιτικής ζωής. Αυτό περιλαμβάνει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές τοπικής κυβέρνησης αλλά και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε οποιοδήποτε κράτος μέλος. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προσπαθεί τώρα να δημιουργήσει τα πανευρωπαϊκά πολιτικά κόμματα, και σχεδόν όλα τα κράτη μέλη έχουν προσχωρήσει τουλάχιστον σε μια ομοσπονδία εθνικών πολιτικών κομμάτων.

2.2 ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΕΙΣ

Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο το πολιτικό κλίμα ήταν πιο ώριμο από ποτέ για μια ενδεχόμενη ενοποίηση της Ευρώπης. Η ενότητα θεωρήθηκε από πολλούς ως η μοναδική διαφυγή από ακραίες μορφές εθνικισμού, που είχαν καταστρέψει την ήπειρο. Στις 9 Μαΐου 1950 ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικών Ρομπέρ Σουμάν υπέβαλε μια πρόταση για κοινή διαχείριση από την Γαλλία και την Δυτική Γερμανία των βιομηχανιών του άνθρακα και του χάλυβα. Η πρόταση, γνωστή ως "Διακήρυξη του Σουμάν", περιέγραφε το σχέδιο ως "το πρώτο συγκεκριμένο βήμα προς μια Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία". Η πρόταση οδήγησε στον σχηματισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) από την Δυτική Γερμανία, την Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες και το Βέλγιο. Η κοινότητα οριστικοποιήθηκε με την Συνθήκη του Παρισιού, που υπογράφηκε σε 1951 και θεωρείται η αρχή της δημιουργίας αυτού που είναι τώρα η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δύο πρόσθετες κοινότητες δημιουργήθηκαν από την Συνθήκη της Ρώμης το 1957: η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), που καθιέρωσε για πρώτη φορά πλήρη τελωνειακή ένωση και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) για συνεργασία σε θέματα χρήσης της πυρηνικής ενέργειας. Η ΕΟΚ, η ΕΚΑΧ και η ΕΥΡΑΤΟΜ συγχωνεύθηκαν αποκτώντας την ιδιότητα μέλους σε ένα συνδυασμένο σύνολο συνθηκών και θεσμών. Η ενιαία οργάνωση, που δημιουργήθηκε από τη Συνθήκη Συγχώνευσης το 1967, έγινε γνωστή ως Ευρωπαϊκή Κοινότητα. *(Πασσά Αν.)*

Το 1973 η Κοινότητα διευρύνθηκε για να συμπεριλάβει την Δανία, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Το 1979 πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες άμεσες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Την δεκαετία του '80 εισέρχονται η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία. Το 1985, αναπτύχθηκε μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών η συνθήκη του Σένγκεν που επέτρεψε την κατάργηση των συστηματικών συνοριακών ελέγχων μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών. Το 1986 υιοθετήθηκε η ευρωπαϊκή σημαία και οι ηγέτες υπέγραψαν την ενιαία ευρωπαϊκή πράξη. Κατά την επανένωση της Γερμανίας, το 1990, η Ανατολική Γερμανία εισήλθε στην ΕΕ ως τμήμα της διευρυμένης

Γερμανίας. Καθώς πλέον η διεύρυνση προς την Ανατολική Ευρώπη ήταν στην ημερήσια διάταξη, αποφασίστηκαν από κοινού τα κριτήρια της Κοπεγχάγης για είσοδο νέων μελών στην ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση καθιερώθηκε και επίσημα όταν άρχισε να ισχύει η Συνθήκη του Μάαστριχτ την 1η Νοεμβρίου 1993. Το 1995 η Αυστρία, η Σουηδία και η Φινλανδία εισήλθαν στην πρόσφατα καθιερωμένη Ένωση. Η επόμενη συνθήκη υπογράφηκε στο Άμστερνταμ το 1997. Το 1999 το ευρώ αντικατέστησε τα εθνικά νομίσματα σε 11 κράτη μέλη, την λεγόμενη ευρωζώνη. Το 2001 προσχώρησε σε αυτήν και η Ελλάδα. Το 2004 δέκα νέες χώρες (οκτώ εκ των οποίων ήταν στο παρελθόν κομμουνιστικές χώρες) προσχώρησαν στην ΕΕ.

Στα τέλη του 2004 ένα Ευρωπαϊκό Σύνταγμα υπογράφηκε στη Ρώμη, αν και δεν επικυρώθηκε ποτέ πλήρως, ύστερα από την απόρριψη των Γάλλων και των Ολλανδών ψηφοφόρων σε δημοψηφίσματα. Το 2007 συμφωνήθηκε να τροποποιηθούν κάποια τμήματα του Συντάγματος έτσι, ώστε η νέα Μεταρρυθμιστική Συνθήκη να μην αντικαταστήσει όλες τις υπάρχουσες συνθήκες. Επιπλέον, το 2007, η Ρουμανία και η Βουλγαρία προσχώρησαν στην ΕΕ και το ευρώ υιοθετήθηκε και από την Σλοβενία. Το 2008 το ευρώ υιοθέτησαν και οι Κύπρος και Μάλτα (*Ματσουκά Κ.*).

2.2.1 Κράτη μέλη

Η Ευρωπαϊκή Ένωση περιγράφεται ως "οικογένεια των δημοκρατικών ευρωπαϊκών χωρών". Στις 23 Ιουλίου 1952 έξι ιδρυτικά μέλη διαμόρφωσαν την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, η οποία αποτέλεσε το πρώτο στάδιο της σημερινής ΕΕ. Από τότε είκοσι μία χώρες εισήχθησαν σε διαδοχικά κύματα διεύρυνσης χώρες όπως το Μονακό, το Βατικανό και η Ανδόρα, αν και δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν συνάψει ειδικές συμφωνίες συνεργασίας με αυτήν.

Προκειμένου να εισχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ένα κράτος πρέπει να τηρήσει οικονομικούς και πολιτικούς όρους, γνωστούς ως Κριτήρια της Κοπεγχάγης. Αυτό βασικά απαιτεί μια κοσμική, δημοκρατική κυβέρνηση, κράτος

δικαίου και αντίστοιχες κοινωνικές και θεσμικές ελευθερίες. Σύμφωνα με τη Συνθήκη της ΕΕ, κάθε κράτος - μέλος αλλά και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρέπει να συμφωνήσουν ομόφωνα με οποιαδήποτε διεύρυνση. (*www.wikipedia.com*)

Έτος	Ιστορία της Διεύρυνσης	Σύνολο
1957	 Βέλγιο Γαλλία Γερμανία Ιταλία Λουξεμβούργο Ολλανδία	6
1973	 Δανία Ιρλανδία Ηνωμένο Βασίλειο	9
1981	 Ελλάδα	10
1986	 Πορτογαλία Ισπανία	12
1995	 Αυστρία Φινλανδία Σουηδία	15
2004	 Κύπρος Τσεχία Σλοβακία Εσθονία Λετονία Λιθουανία Πολωνία Ουγγαρία Μάλτα Σλοβενία	25
2007	 Βουλγαρία Ρουμανία	27

Πηγή: Βικιπαίδεια

2.3 5^η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Οι σχέσεις της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, και ακολούθως με την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), άρχισαν να αναπτύσσονται από το 1972 με την υπογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης. Η συμφωνία, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 1973, προνοούσε την εγκαθίδρυση τελωνειακής ένωσης σε δύο στάδια. Ακολούθησε η υπογραφή του Πρωτοκόλλου Τελωνειακής Ένωσης το 1987, το οποίο προνοούσε την εφαρμογή του δεύτερου σταδίου της Συμφωνίας Σύνδεσης και τη συμπλήρωση της τελωνειακής ένωσης σε δύο φάσεις.

Σημαντικός σταθμός στις σχέσεις Κύπρου - Ε.Ε. αποτέλεσε η υποβολή, από πλευράς της Κυπριακής Δημοκρατίας, αίτησης ένταξης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Η αίτηση υποβλήθηκε επίσημα στις 4 Ιουλίου 1990 στον τότε Υπουργό Εξωτερικών της Ιταλίας, η οποία ασκούσε την περίοδο εκείνη την Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στη γνωμοδότησή της για την αίτηση ένταξης της Κύπρου που εκδόθηκε στις 30 Ιουνίου 1993 και εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 17 Οκτωβρίου 1993, έκρινε την Κύπρο επιλέξιμη για ένταξη και εν αναμονή προόδου στο πολιτικό πρόβλημα επιβεβαίωσε ότι η κοινότητα ήταν έτοιμη να αρχίσει διαδικασία με την Κύπρο που θα οδηγούσε στην τελική της ένταξη.

Ως εκ τούτου, το Νοέμβριο του 1993 άρχισαν ουσιαστικές συνομιλίες μεταξύ της κυβέρνησης της Κύπρου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με σκοπό την κατάλληλη προετοιμασία της Κύπρου για τις μελλοντικές ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Οι ουσιαστικές συνομιλίες μεταξύ της Κύπρου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ολοκληρώθηκαν το 1995.

Στις 6 Μαρτίου 1995, το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων επαναβεβαίωσε την εκλεξιμότητα της Κύπρου για ένταξη στην Ε.Ε. και υπογράμμισε ότι οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις θα άρχιζαν έξι μήνες μετά τη λήξη της Διακυβερνητικής Διάσκεψης του 1996, λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματά της.

Στις 12 Ιουνίου 1995, το Συμβούλιο Σύνδεσης Ε.Ε. - Κύπρου υιοθέτησε ένα κοινό ψήφισμα που αφορούσε την προενταξιακή στρατηγική της Κύπρου, περιλαμβανομένης της εγκαθίδρυσης ενός διαρθρωμένου διαλόγου μεταξύ των

δύο πλευρών. Οι ακριβείς διευθετήσεις για το διαρθρωμένο διάλογο υιοθετήθηκαν από την Ε.Ε. στις 17 Ιουλίου 1995.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κέρκυρας τον Ιούνιο του 1994 και του Έσσεν το Δεκέμβριο του 1994 επιβεβαίωσαν ότι ο επόμενος γύρος της διεύρυνσης της Ένωσης θα περιλαμβάνει την Κύπρο και τη Μάλτα.

Στη βάση των προτάσεων της Επιτροπής για τη διεύρυνση που περιλαμβάνονταν στο έγγραφο της «Ατζέντα 2000» και λαμβάνοντας υπόψη την επιτυχή κατάληξη της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου, που πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 1997, αποφάσισε να εγκαινιάσει μια συνολική διαδικασία διεύρυνσης στις 30 Μαρτίου 1998 με τις δέκα αιτήτριες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και την Κύπρο. Η διαδικασία αυτή θα περιλάμβανε επίσης μια διευρυμένη προενταξιακή στρατηγική και ειδική προενταξιακή βοήθεια για τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και ειδική προενταξιακή στρατηγική για την Κύπρο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου, υιοθετώντας επίσης σχετική πρόταση της Επιτροπής, αποφάσισε να συγκαλέσει διμερείς διακυβερνητικές διασκέψεις την Άνοιξη του 1998 για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Κύπρο, την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Τσεχία, την Εσθονία και την Πολωνία. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Ε.Ε. με τις χώρες αυτές άρχισαν στις 31 Μαρτίου 1998.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις μεταξύ της Ε.Ε. και της Κύπρου καθώς και μεταξύ της Ε.Ε. και άλλων εννέα υποψηφίων χωρών (των υπολοίπων χωρών που συμμετείχαν στη διαδικασία της διεύρυνσης εκτός της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας) ολοκληρώθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης που πραγματοποιήθηκε στις 12 και 13 Δεκεμβρίου 2002. Συνεπακόλουθο ήταν η πολύ σημαντική απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης για την ένταξη της Κύπρου και των άλλων εννέα υποψηφίων χωρών την 1^η Μαΐου 2004.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στη Νίκαια στις 7 – 9 Δεκεμβρίου του 2000, επιβεβαίωσε εκ νέου την ιστορική διάσταση της διαδικασίας διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, το Συμβούλιο της Νίκαιας καθόρισε την εκπροσώπηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως και των άλλων υποψηφίων υπό

ένταξη χωρών, στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με την απόφαση του εν λόγω Συμβουλίου για τη στάθμιση ψήφων, η Κύπρος θα διαθέτει τέσσερις (4) ψήφους στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Επίσης, η Κύπρος θα αντιπροσωπεύεται από έξι (6) ευρωβουλευτές στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ένα (1) Επίτροπο στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στις 9 Απριλίου του 2003, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έδωσε τη σύμφωνη γνώμη του για τη Συνθήκη Προσχώρησης των νέων δέκα χωρών μελών. Στη συνέχεια στις 16 Απριλίου του 2003, υπογράφηκε η εν λόγω Συνθήκη στη Στοά του Αττάλου κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακολούθως, στις 22 Ιουνίου 2003, η Κύπρος συμμετείχε ως ισότιμο μέλος στο Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης. Τέλος, στις 14 Ιουλίου του ίδιου έτους η Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας επικύρωσε τη Συνθήκη Προσχώρησης. (Ανώνυμος 2009)

Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω η Κυπριακή Δημοκρατία εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1^η Μαΐου 2004.

2.3.1 Οφέλη της διεύρυνσης στην γεωργική οικονομία της Κύπρου

Η ένταξη της χώρας μας στην ΕΕ είναι μια αμφίδρομη σχέση: η Κύπρος έχει πολλά να κερδίσει από την Ένωση, αλλά παράλληλα μπορεί να κάνει τη δική της συνεισφορά στη δημιουργία μιας ενωμένης Ευρώπης που θα απολαμβάνει ευημερία και ασφάλεια.

Η Κύπρος καθίσταται το νοτιανατολικότερο άκρο της διευρυμένης Ευρώπης και προπύργιο της Ευρώπης στην Ανατολική Μεσόγειο. Η γεωστρατηγική θέση του νησιού στη συμβολή τριών ηπείρων και οι εξαιρετικές σχέσεις του με τις χώρες της Μέσης Ανατολής, παρέχουν εύκολη πρόσβαση στις μεγάλες Αραβικές αγορές. Επιπλέον, καθιστούν την Κύπρο γέφυρα μέσω της οποίας η ΕΕ μπορεί να ασκήσει μεγαλύτερη οικονομική και πολιτική επιρροή και να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαδικασία ειρήνευσης στην περιοχή.

- Η γεωγραφική θέση της Κύπρου επιτρέπει επίσης στην Ευρώπη να παρακολουθεί και να αντιμετωπίζει πιο αποτελεσματικά σοβαρά προβλήματα όπως η παράνομη μετανάστευση, η διακίνηση ναρκωτικών κ.α.
- Η ένταξη του εμπορικού στόλου της Κύπρου καθιστά την ΕΕ τη μεγαλύτερη ναυτιλιακή δύναμη διεθνώς.
- Ως διεθνές εμπορικό επιχειρηματικό κέντρο, η Κύπρος προσφέρει στα κράτη-μέλη της ΕΕ ελκυστικές ευκαιρίες για επενδύσεις.

-Γενικά οφέλη από την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ

Μερικά χρόνια πριν είχαν ακουστεί και λεχθεί πολλά αναφορικά με τα οφέλη που θα αποκόμιζε η Κύπρος από την ένταξή της στην ΕΕ. Η ένταξη φάνταζε ως η λύση σε κάθε πρόβλημα, είτε αυτό ήταν πολιτικό είτε κοινωνικό ή οικονομικό. Σήμερα, λίγα χρόνια μετά την ένταξη της χώρας μας στην Ευρώπη των 27, δεν είναι ακόμα ξεκάθαρο ποια είναι τα πραγματικά οφέλη που απεκόμισε η Κύπρος και οι πολίτες της. Κι όμως, η ένταξή της στην ΕΕ έχει επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές σε όλους τους τομείς της ζωής της κυπριακής κοινωνίας, που όπως είναι φυσικό, είναι δύσκολο να απομονωθούν και να εντοπιστούν.

- .-Ως κράτος-μέλος της ΕΕ η Κύπρος αναβαθμίζει τη θέση της και ενισχύει την παρουσία της στο διεθνές σκηνικό.
- .-Η προσχώρησή μας στην ΕΕ έχει ανοίξει τη μεγαλύτερη αγορά στα κυπριακά προϊόντα και υπηρεσίες και θα βοηθήσει το νησί να συνεισφέρει θετικά στο σχηματισμό της ευρωπαϊκής πολιτικής.
- .-Η ένταξη της Κύπρου στην Ενιαία Αγορά συνεπάγεται τις τέσσερις βασικές ελευθερίες: την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, κεφαλαίων, εμπορευμάτων και υπηρεσιών. Οι ελευθερίες αυτές προσφέρουν τόσο στους πολίτες όσο και τις επιχειρήσεις ένα ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον, δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, δυνατότητα διαβίωσης, σπουδών και εργασίας στην Ευρώπη, φθηνότερη και πιο εύκολη διακίνηση, καλύτερες τιμές στην κινητή τηλεφωνία.

–. Γεωργία

Η κοινή αγροτική πολιτική (ΚΑΠ) είναι μια από τις παλαιότερες και σημαντικότερες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η πολιτική έχει ως στόχο την αυξανόμενη γεωργική παραγωγή, παρέχοντας βέβαιη αυτάρκεια στις προμήθειες τροφίμων. Εξασφαλίζει υψηλή ποιότητα ζωής για τους αγρότες, σταθεροποιώντας τις αγορές και ασφαρίζοντας λογικές τιμές για τους καταναλωτές (άρθρο 33 της Συνθήκης της Ρώμης). Ήταν, μέχρι πρόσφατα, λειτουργική εξαιτίας ενός συστήματος επιχορηγήσεων και παρέμβασης στην αγορά, ενώ μέχρι τη δεκαετία του '90 παρήγαγε πάνω από το μισό ετήσιο εισόδημα της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ακόμη αποδίδει περίπου 40% του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Σε γενικές γραμμές όμως, υπήρξαν οφέλη που με το πέρασμα του χρόνου ο βαθμός ικανοποίησής τους αυξάνεται και τα οποία δεν μπορούν να αμφισβητηθούν,όπως:

- .-Περαιτέρω εκσυγχρονισμός της κυπριακής κοινωνίας.
- .-Ενίσχυση της Κύπρου ως κέντρο παροχής υπηρεσιών στην περιοχή.
- .-Χαμηλότερες τιμές για υπηρεσίες λόγω του αυξημένου ανταγωνισμού.
- .-Αυξημένη οικονομική βοήθεια από την ΕΕ προς την Κύπρο κ.α.

2.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν απ' αυτό το κεφάλαιο είναι ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί την ισχυρότερη προσπάθεια για ανάπτυξη, συμφιλίωση και πρόοδο των λαών της Ευρώπης. Η ΕΕ έχει κατορθώσει πολλά και έχει ακόμη περισσότερα μπροστά της. Η Ενιαία Αγορά, το κοινό νόμισμα, οι κοινές πολιτικές σε διάφορα επίπεδα και θέματα, ο υγιής ανταγωνισμός, οι τέσσερις ελευθερίες και η διεθνής αρωγή αποτελούν μερικά από τα επιτεύγματά της. Όλες οι χώρες που ανήκουν στην ευρωπαϊκή οικογένεια δεσμεύονται για την ειρήνη, τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνεργάζονται στενά για να προαγάγουν τις αξίες αυτές στον ευρύτερο κόσμο, να επιτύχουν ευημερία για κάθε πολίτη της Ευρώπης, με ισονομία και αξιοπρέπεια. Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004, αποτελεί ένα ιστορικό γεγονός γιατί στην ουσία είναι η φυσική προέκταση του ευρωπαϊκού χαρακτήρα και της ταυτότητάς της. Η ΕΕ εισέρχεται σε μια νέα ιστορική εποχή και το νησί ως μέλος της ευρωπαϊκής οικογένειας, καλείται να συμμετάσχει ισότιμα και ενεργά στη διαμόρφωση και διατύπωση των αρχών της πολιτικής που θα διέπουν το μέλλον της διευρυμένης Ευρώπης. Με την ένταξη της στην Ε.Ε., η Κύπρος αποκόμισε αρκετά οφέλη τα οποία πρέπει να εντοπιστούν και να τα χρησιμοποιήσουν προς όφελος τους οι πολίτες της Κύπρου και ιδιαίτερα οι αγρότες, ούτως ώστε να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες της Κυπριακής γεωργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Η ένταξη της Κύπρου στο ευρωπαϊκό φιλελεύθερο εμπορικό καθεστώς είχε ως συνέπεια την μείωση των γεωργικών οικονομικών δεικτών και του εμπορικού ισοζυγίου. Ο προστατευτισμός του γεωργικού εμπορίου και περιθωριοποίηση του γεωργικού τομέα από τα ευρωπαϊκά και παγκόσμια δρώμενα δημιούργησε διαρθρωτικά προβλήματα που κατέληξαν στην μείωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα. Η ένταξη σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, όπου η τεχνολογία, το χαμηλό παραγωγικό κόστος και η προστασία του περιβάλλοντος είναι οι βασικοί άξονες κίνησης του τομέα ξεσκέπασε τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν από τον υπέρμετρο προστατευτισμό. Η αντίδραση ήταν άμεση, με την εφαρμογή του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-06 που στόχο είχε την ανασύλωση και στήριξη του τομέα σε αυτή τη μεταβατική περίοδο μέσω των Ευρωπαϊκών Ταμείων. Ο τομέας βρίσκεται σε τροχιά ανάπτυξης των συγκριτικών του πλεονεκτημάτων για να μπορέσει να ορθοποδήσει έναντι του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος που επικρατεί στην Ε.Ε. Από την ανάλυση της εμπορικής δραστηριότητας των κυριότερων γεωργικών εξαγωγικών προϊόντων της Κύπρου φαίνεται ότι οι εξαγωγές βρίσκονται σε ύφεση αντίθετα με τις εισαγωγές που άρχισαν να εμφανίζονται δειλά σε προϊόντα που άλλοτε η Κύπρος ήταν αυτάρκης. Το κεφάλαιο αυτό έχει ως στόχο την ανάλυση της γεωργικής πραγματικότητας στη Κύπρο καθώς και την εξαγωγική δραστηριότητα των κύριων γεωργικών προϊόντων της Κύπρου με βάση την ιστορική τους πορεία. (Παπαδαυίδ Γ.)

3.1. ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η ενσωμάτωση της Κύπρου στην ευρωπαϊκή οικογένεια βρήκε τον γεωργικό τομέα απροετοίμαστο στις διεθνείς τάσεις του ευρύτερου οικονομικού τομέα λόγω κυρίως του προστατευτικού καθεστώτος και πολιτικής που ίσχυε προενταξιακά (δασμοί, ποσοτώσεις και γενικά κάθε φύσης προστατευτικά μέτρα). Με την ένταξη στην ευρωπαϊκή αγορά δημιουργήθηκαν προβλήματα διαρθρωτικής προσαρμογής ενώ εμφανίστηκε και το πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών γεωργικών προϊόντων που πηγάζει κατά κύριο λόγο από το υψηλό κόστος παραγωγής, την έλλειψη τεχνολογίας και καινοτομίας και την απουσία ποιοτικών προδιαγραφών με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό της κυπριακής γεωργίας από τις ευκαιρίες που παρέχονται από την ευρύτερη ευρωπαϊκή αγορά.

3.1.1 Συρρίκνωση του γεωργικού τομέα

Η περαιτέρω συρρίκνωση του τομέα ήταν πλέον αναπόφευκτη. Το κενό μεταξύ κυπριακής γεωργίας και ευρωπαϊκής με το άνοιγμα των συνόρων ήταν τεράστιο και οι αρμόδιοι φορείς είχαν τεράστιο έργο να επιτελέσουν. Οι ευρωπαϊκές επιδοτήσεις με την υποστήριξη του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-06 αποτέλεσαν «δεκανίκια» στην στήριξη του εισοδήματος και φάρο για την πορεία της κυπριακής

γεωργίας και εδραίωσαν τις κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την βελτίωση του τομέα με έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό χαρακτήρα. Ο νέος χαρακτήρας της κυπριακής γεωργίας βρίσκεται υπό «κατασκευή» και αναμένεται ότι στα επόμενα χρόνια θα μπορεί να αποτελέσει βασικό συστατικό στην οικονομία της Κύπρου.

Τα σημερινά κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του αγροτικού κόσμου όπως η παγκοσμιοποιημένη αγορά, ο έντονος ανταγωνισμός, η απαιτητική καταναλωτική ζήτηση, τα πρότυπα ποιότητας, ασφάλειας και υγιεινής, η αειφορική διαχείριση των πόρων παραγωγής, η κοινωνία της πληροφορικής, το συγκριτικό και τεχνολογικό πλεονέκτημα καθώς και η ανάπτυξη της τεχνολογίας ωθούν με μεγάλη ταχύτητα την κυπριακή γεωργία σε διαρθρωτικές αλλαγές που θα την καταστήσουν ικανή να αποκτήσει το δικό της συγκριτικό και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην διεθνή αγορά. Η αποχή της από τα «κοινά» και η περιθωριοποίηση της λόγω προστατευτισμού υπήρξε καθοριστική και συνέβαλε στην μείωση της ανταγωνιστικότητας της, γεγονός που έγινε αντιληπτό με την ένταξη της στη φιλελεύθερη ευρωπαϊκή αγορά. Η συρρίκνωση του γεωργικού τομέα αποτελεί βασικό σταθμό στην ιστορία της Κυπριακής Γεωργίας. Από το 1960 μέχρι και σήμερα υπήρξαν ριζικές αλλαγές στον γεωργικό τομέα. Συγκεκριμένα, ενώ το 1960 η συνεισφορά του στο ΑΕΠ ανερχόταν στο 16%, σήμερα περιορίζεται γύρω στο 3%. Η μείωση όμως αυτή στην συνεισφορά στο ΑΕΠ οφείλεται όχι μόνο στην συρρίκνωση του γεωργικού τομέα αλλά και στον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης του 2^ογενή και κυρίως του 3^ογενή τομέα. Έμμεσα δηλαδή μειώνεται η συνεισφορά του 1ογενή τομέα αφού πολλαπλασιάζεται η συνεισφορά των υπολοίπων τομέων της οικονομίας. Αυτό γίνεται ακόμη πιο ξεκάθαρο πιο κάτω όπου φαίνεται η προστιθέμενη αξία του τομέα όπου το 2000 ανερχόταν σε 178 εκατομμύρια λίρες ενώ το 2004 αυξήθηκε σε 191,7 εκατομμύρια λίρες.

Πίνακας 3.1. Ακαθάριστη παραγωγή και προστιθέμενη αξία γεωργικού τομέα σε σταθερές τιμές

	2000	2001	2002	2003	2004
Ακαθάριστη παραγωγή	313,6	338,6	349,2	325,5	328,1
Προστιθέμενη αξία	178	185,4	198,5	181,6	191,7
% Προστιθέμενης αξίας στην ακαθάριστη παραγωγή	56,8	54,8	56,7	55,8	58,4

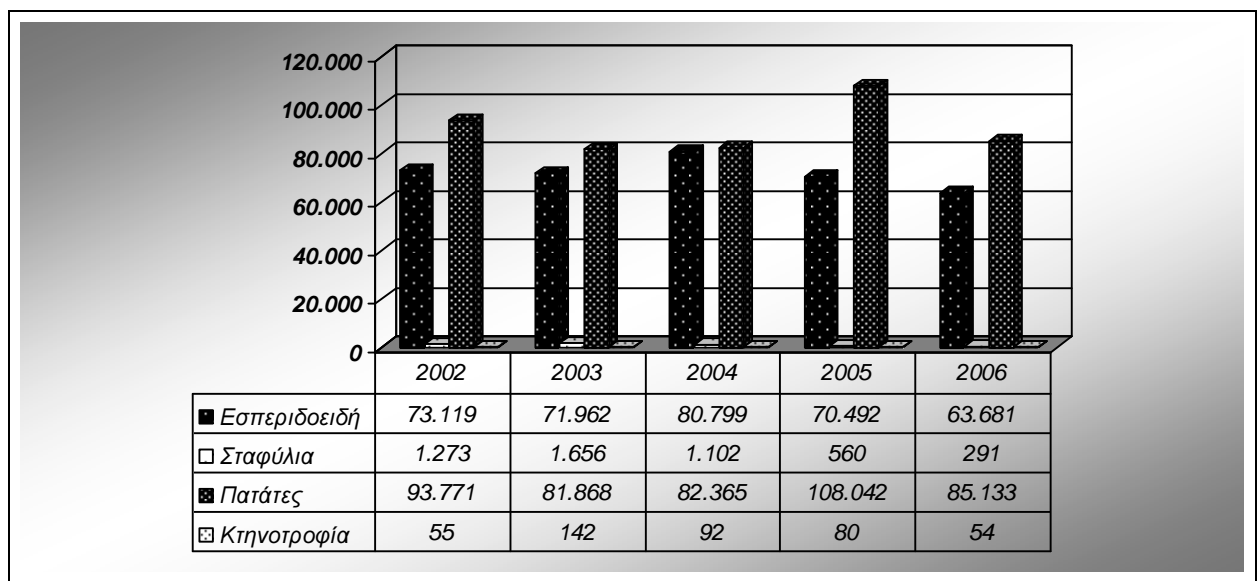
Πηγή : Γεωργικές Στατιστικές

Το ίδιο συμβαίνει και με τις τιμές των προϊόντων που από ότι φαίνεται έχουν αυξητική τάση, παραδόξως η συνεισφορά στο ΑΕΠ αντιφατικά μειώνεται. Όπως λοιπόν αναφέρθηκε, η μείωση της συμβολής του τομέα στο ΑΕΠ οφείλεται τόσο στον υπέρμετρο ρυθμό ανάπτυξης των υπολοίπων τομέων της οικονομίας όσο στην μείωση του ρυθμού ανάπτυξης του γεωργικού τομέα. Συμβολή επίσης στην συρρίκνωση του τομέα είχε η ανεξέλεγκτη οικοδομική ανάπτυξη που λαμβάνει

χώρα στο νησί την τελευταία 10ετία. Η δραματική μείωση της γεωργικής γης από 432500 χα το 1960 σε 197000 χα το 2004 οφείλεται κατά κύριο λόγο στην παράνομη κατοχή του 38% της κυπριακής γης από τον τούρκικο στρατό, στην αναδόμηση των παραθαλάσσιων περιοχών όπου βρισκόταν και το μεγαλύτερο μέρος της γεωργικής γης και στην εγκατάλειψη της υπαίθρου για μετοίκηση στις πόλεις. Σήμερα το μέσο μέγεθος του γεωργικού κλήρου στην Κύπρο ανέρχεται μόλις στα 3,6 χα ενώ στην ορεινή ζώνη το μέγεθος συρρικνώνεται ακόμη περισσότερο σε 2,1 χα (στα.υπη. 2003). Όσον αφορά την επίδοση του γεωργικού τομέα την τελευταία πενταετία, οι αντίξοες καιρικές συνθήκες που επικράτησαν είχαν ως αποτέλεσμα την μείωση τη αξίας της κτηνοτροφικής παραγωγής. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι από το 2004 και μετά η αξία της κτηνοτροφικής παραγωγής για πρώτη φορά ξεπερνά την αντίστοιχη της φυτικής ενώ ως προς την αξία οι σημαντικότερες καλλιέργειες ήταν οι πατάτες, τα σταφύλια και τα εσπεριδοειδή (διάγραμμα 3.1.). Ιδιαίτερη ανατροπή παρατηρείται ως προς την αξία των εξαγωγών.

Σε ότι αφορά την απασχόληση στο γεωργικό τομέα υπήρξαν κοσμογονικές αλλαγές. Ο τομέας απώλεσε ένα σημαντικό μερίδιο του ενεργού ανθρώπινου δυναμικού που έχει μετακινηθεί κυρίως στον 3ογενή τομέα. Το ποσοστό απασχόλησης στον τομέα σήμερα ανέρχεται μόλις στο 8,6% ενώ το 1960 έφτανε το 40,3% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Επιπρόσθετα, σημαντικός αριθμός αλλοδαπών εργάζονται κυρίως στην κτηνοτροφία, όπου και η πλειονότητα του εργατικού δυναμικού είναι αλλοδαποί εργάτες.

Διάγραμμα 3.1. Σημαντικότερα Προϊόντα στην Κύπρο

*Στα Εσπεριδοειδή συμπεριλαμβάνονται τα πορτοκάλια, λεμόνια, γκρέιπφρουτ και μανταρίνια.

**Στην κτηνοτροφία συμπεριλαμβάνονται μόνο οι εξαγωγές ορτυκιών και αυγά εκκόλαψης

πηγή: Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου 2006

3.2. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Ο ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τομέας είναι:

1) Η δραματική αύξηση των τιμών στην γεωργία τα τελευταία 3 χρόνια λόγω της ένταξης μας στην Ε.Ε. και λόγω της αύξησης των τιμών στις διεθνείς αγορές. Οι αυξημένες τιμές των εισροών επιδρούν αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα των ντόπιων προϊόντων, που ως αποτέλεσμα έχει την αύξηση της ποσότητας των εισαγόμενων προϊόντων με χαμηλότερο κόστος παραγωγής και επομένως χαμηλότερη τιμή στην αγορά. Αντίκτυπο του αυξημένου κόστους παραγωγής διαφαίνεται και στην πορεία των εξαγωγών αφού με την αύξηση της τιμής μειώνεται η ανταγωνιστικότητα τους στην διεθνή αγορά.

2) Το μικρό μέγεθος του αγροτικού κλήρου και η υποβαθμισμένη ποιότητα των εδαφών.

Ο τεμαχισμός της γεωργικής γης σε μικρούς κλήρους έχει αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους παραγωγής και την αποτροπή δημιουργίας οικονομιών κλίμακας. Εκτός από τον μεγάλο αριθμό εκμεταλλεύσεων μικρού μεγέθους που ανέρχεται σε 33,8% των συνολικών εκμεταλλεύσεων, σημαντικό είναι το γεγονός ότι το 53% αυτών παράγει κυρίως για ιδιοκατανάλωση. Αποτέλεσμα της ύπαρξης πολλών μονάδων μικρού μεγέθους είναι η μείωση της ανταγωνιστικότητας λόγω αυξημένου κόστους και η δυσκολία εισαγωγής τεχνολογικού εξοπλισμού εφόσον το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων δεν επιτρέπει οικονομικά (δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική απόσβεση της επένδυσης σε τεχνολογία) την εισαγωγή εξειδικευμένης τεχνολογίας που θα συνέβαλλε στην μείωση του κόστους. Ύστερα από την τούρκικη κατοχή η καλή γεωργική γη περιορίστηκε αρκετά, και εντοπίζεται κυρίως στα παράλια της Κύπρου, όπου γίνεται υπερεκμετάλλευση των εδαφών αυτών με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της γονιμότητάς του. Επίσης περιοριστικό παράγοντα στην χρήση των εδαφών σήμερα αποτελεί το υψηλό ευκαιριακό κόστος που χαρακτηρίζει την γη με αποτέλεσμα να χρησιμοποιείται η γη στους άλλους τομείς της οικονομίας

3) Ομάδες ή Οργανώσεις παραγωγών –προβλήματα διάθεσης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων.

Η υιοθέτηση του συστήματος των ομάδων ή οργανώσεων παραγωγών δεν επιτεύχθηκε στον επιθυμητό βαθμό (24 ομάδες παγκύπρια για όλες τις κατηγορίες της φυτικής και ζωικής παραγωγής) και έτσι οι κύπριοι παραγωγοί πολλές φορές στερούνται οικονομικής βοήθειας που στους υπόλοιπους ευρωπαϊούς γεωργούς παρέχεται γιατί είναι οργανωμένοι σε ομάδες οι οργανώσεις. Η κυπριακή Γεωργία αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα εμπορίας που οφείλεται τόσο στον χαμηλό βαθμό οργάνωσης της γεωργικής αγοράς στην Κύπρο όσο και στην χαμηλή ανταγωνιστικότητα των κυπριακών προϊόντων στην διεθνή αγορά.

4) Οι εξωγεωργικές δραστηριότητες οι οποίες αποτελούν την βάση για τη συμπλήρωση του Γεωργικού Εισοδήματος. Μόνο το 25% των κατόχων γεωργικών

εκμεταλλεύσεων έχουν αποκλειστικά γεωργικό εισόδημα ενώ οι υπόλοιποι ασχολούνται με εξωγεωργικές ασχολίες, που ποικίλουν ανάλογα με τον τόπο διαμονής τους, για την συμπλήρωση του γεωργικού οικογενειακού εισοδήματος. Επίσης σημαντικό είναι το γεγονός ότι πολλές εκμεταλλεύσεις αποτελούν την δευτερεύουσα ενασχόληση των κατόχων τους αφού αυτοί μπορούν να έχουν την κύρια απασχόληση τους σε άλλους τομείς της οικονομίας. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Euro stat 2007, το 58.6% των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Κύπρο έχει σαν κύρια πηγή εισοδήματος εξωγεωργική απασχόληση.

5) Η γήρανση του γεωργικού πληθυσμού και το πρόβλημα διαδοχής του από νέους γεωργούς.

Η γήρανση του αγροτικού πληθυσμού αποτελεί μείζων διαρθρωτικό και δημογραφικό πρόβλημα του τομέα. Η γεωργία αποτελεί τομέα χαμηλού ενδιαφέροντος για απασχόληση για τους νέους οι οποίοι ζητούν ένα σταθερό εισόδημα με καλές συνθήκες εργασίας, με αποτέλεσμα να έχουν μετακινηθεί στις πόλεις και στους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας. Το πρόβλημα αυτό δεν απασχολεί μόνο την Κύπρο αλλά όλα τα μέλη της Ε.Ε. που αντιμετωπίζουν πρόβλημα με τη γήρανση του πληθυσμού. Μόνο το 7.4% των κατόχων γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ε.Ε. των 27 είναι κάτω των 35 ετών ενώ το 46% είναι πάνω των 55 ετών. Στην Κύπρο σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της γεωργίας (2003) μόνο το 3% των κατόχων γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι κάτω των 35 ετών ενώ το 49% βρίσκεται πάνω από την ηλικία των 55(*στατιστική υπηρεσία Κύπρου 2003*).

6) Οι αντίξοες καιρικές συνθήκες που επικρατούν την τελευταία δεκαετία. Η παρατεταμένη ξηρασία και η ολιγομβρία που επικράτησαν τα τελευταία χρόνια επέφεραν καίρια πλήγματα στην κυπριακή γεωργία. Η δημιουργία των υδατοφρακτών σε πολλές περιοχές της Κύπρου ωφέλησε μέγιστα την κυπριακή γεωργία που συνεχίζει όμως να μαστίζεται από την έλλειψη νερού. Η αλόγιστη, πολλές φορές, κατανάλωση νερού για γεωργικούς σκοπούς πρέπει να πάψει και για αυτό έχει θεσπιστεί το αρμόδιο όργανο (τμήμα αναπτύξεως υδάτων) από το κράτος για την ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων στο νησί. Εδώ πρέπει να τονιστεί η σημασία ανάπτυξης γεωργικών συστημάτων που κάνουν ορθολογιστική χρήση νερού (*Παπαδόπουλος 1996*) αφού γενικότερα ο γεωργικός τομέας χρησιμοποιεί το 75% της διαθέσιμης ποσότητας νερού για άρδευση που συμβάλλουν στην εξοικονόμηση νερού κατά την άρδευση αλλά δεν πρέπει να υπάρξει εφησυχασμός στο θέμα αυτό.

3.3. ΚΟΑΠ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ο ΚΟΑΠ ιδρύθηκε με βάση τον Κανονισμό 1258/99 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την χρηματοδότηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Στα πλαίσια της προετοιμασίας της Κύπρου για την ένταξη της στην Ε.Ε., ψηφίστηκε στις 27 Ιουνίου 2003 από την βουλή των Αντιπροσώπων ο νόμος 64(I)/2003 με τίτλο «Ο Περί της Ίδρυσης και Λειτουργίας του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών καθώς και άλλων συναφών θεμάτων. Κύριο καθήκον του ΚΟΑΠ αποτελεί η εκταμίευση και η διαχείριση των κονδυλίων που δικαιούται η Κύπρος με την ένταξη της στην Ε.Ε. Στην πράξη ο ΚΟΑΠ εφαρμόζει την Κοινή Αγροτική Πολιτική μέσω των πληρωμών που καταβάλλει. Επιπρόσθετα στην αρμοδιότητα του ΚΟΑΠ ανήκει η διαχείριση όλων των άλλων ενισχύσεων που θα καταβάλλονται από εθνικούς πόρους για τη στήριξη της γεωργίας και της υπαίθρου. Το σχέδιο αυτό αποτελείται από τρία υποσχέδια επιδότησης. Το σχέδιο Ενιαίας Εκταρικής Επιδότησης, το οποίο χρηματοδοτείται αποκλειστικά από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), το εθνικό σχέδιο άμεσων συμπληρωματικών ενισχύσεων και το σχέδιο κρατικών ενισχύσεων τα οποία χρηματοδοτούνται από κεφάλαια του κρατικού προϋπολογισμού της Κύπρου.

Ο πίνακας 3.2 δείχνει τα ποσοστά που έχουν απορροφηθεί από τους παραγωγούς σαν εκταρικές επιδοτήσεις, για το ΣΑΑ και τις Κοινές Οργανώσεις Αγοράς από το 2004 μέχρι και σήμερα από τους Εθνικούς και Κοινοτικούς Πόρους. Πιο συγκεκριμένα, έχουν απορροφηθεί 24,8 εκατ. Λίρες για τις Κοινές Οργανώσεις Αγοράς στην Κύπρο, από τα οποία το 97% προέρχονται από κοινοτικούς Πόρους ενώ το υπόλοιπο από Εθνικούς Πόρους, 118,1 εκατ. Έχουν δοθεί στους Κύπριους παραγωγούς ως άμεσες ενισχύσεις υπό μορφή εκταρικών επιδοτήσεων. Οι ενισχύσεις αυτές προέρχονται κυρίως από Εθνικούς Πόρους (81,5%) ενώ η συμβολή της κοινότητας ανέρχεται στο 18,5%. Όσον αφορά τα μέτρα Αγροτικής Ανάπτυξης, του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης, η Εθνική και Κοινοτική ενίσχυση ανέρχεται στα ίδια επίπεδα (από 50% περίπου στο σύνολο) ενώ το συνολικό ποσό ενίσχυσης ανέρχεται σε 52,8 εκατ. Συνολικά έχουν απορροφηθεί 195,7 εκατ. Μέχρι σήμερα, ποσό αρκετά αξιόλογο για την Κυπριακή Γεωργία. Είναι σημαντικό να κατανοηθεί από όλους τους φορείς ανάπτυξης της Γεωργίας αλλά και από τους ίδιους τους παραγωγούς ότι οι ενισχύσεις αυτές δεν δίδονται αποκλειστικά ως στήριξη του γεωργικού εισοδήματος αλλά κυρίως για την υλοποίηση των στόχων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής που μακροχρόνια θα επιφέρει όχι μόνο αύξηση του γεωργικού εισοδήματος αλλά και διαρθρωτικές αλλαγές που θα στηρίξουν την ευρωπαϊκή γεωργία στο παγκόσμιο σκηνικό. Η ανάπτυξη των πλεονεκτημάτων (συγκριτικών, τεχνολογικών κ.α.) μέσα από την στήριξη των παραγωγών είναι πολύ σημαντική στην πορεία του τομέα. Δηλαδή οι ενισχύσεις δίνονται για την στήριξη των παραγωγών για να καταστούν ανταγωνιστικοί μέσα στο ίδιο τους το περιβάλλον για να μπορούν να αντεπεξέλθουν στις μελλοντικές συνθήκες που θα επικρατήσουν, και όχι απλά για στήριξη του γεωργικού εισοδήματος. Η ενδυνάμωση του γεωργικού ιστού της Κύπρου θα πρέπει λοιπόν να καταστεί δυνατή μέσα στα επόμενα χρόνια για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας του ως τομέας ώστε να μπορεί να ορθοποδήσει σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον χωρίς

την στήριξη των επιδοτήσεων. Θα πρέπει να θέσει γερές βάσεις και να εκμεταλλευτεί τις ευρωπαϊκές ενισχύσεις προς εκείνη την κατεύθυνση που θα την βοηθήσουν να αναπτύξει ανταγωνιστικές ικανότητες.

Η ενσωμάτωση όλων των μέτρων γεωργικής πολιτικής σε ένα μόνο σχέδιο, το ΣΑΑ αποτέλεσε ορόσημο και έδωσε νέα πνοή στην Γεωργική Πολιτική του τόπου μας. Όλα τα χρηματικά ποσά που προορίζονται για την αγροτική ανάπτυξη και τον αγροτικό προγραμματισμό μέσα από τις πρόνοιες της ΚΑΠ, υλοποιούνται μέσα από το ΣΑΑ, που συγχρηματοδοτείται από την Ε.Ε. Στο σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης συμπεριλαμβάνονται μέτρα για την βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, τη διατήρηση και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και την ενδυνάμωση του κοινωνικοοικονομικού ιστού στις αγροτικές περιοχές. Το ΣΑΑ αποτελεί το πρώτο ολοκληρωμένο έγγραφο αγροτικής ανάπτυξης που συγκεντρώνει διαρθρωτικά και ενισχυτικά μέτρα που στοχεύουν σε μια Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη. Η προσέγγιση αυτή αναφέρεται στην διαδικασία ανάπτυξης όχι μόνο από οικονομικής πλευράς αλλά λαμβάνει υπόψη κοινωνικούς και πολιτιστικούς παραμέτρους κατά την διαδικασία αυτή, τελικώς προσβλέπει στην βελτίωση του επιπέδου της κοινωνικής ευημερίας.

(Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών)

Πίνακας 3.2. Εθνικές και Κοινοτικές Ενισχύσεις που απορροφήθηκαν

<u>ΚΟΙΝΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΑΓΟΡΑΣ</u>			
Ποσοστά:	96.79%	3.21%	
<u>ΑΜΕΣΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ</u>			
Ποσοστά:	18.44%	81.56%	
<u>ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ</u>			
Ποσοστά:	48.82%	51.18%	100%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ:	71,557,085.40	124,163,964.28	195,721,049.68

Πηγή: ΚΟΑΠ 2007

3.3.1. Στρατηγικοί στόχοι

Το σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης, αντανακλά την στρατηγική της Κύπρου, για την Αγροτική Ανάπτυξη. Οι στρατηγικοί στόχοι του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης, όσον αφορά την περαιτέρω ανάπτυξη του γεωργικού τομέα, είναι:

- Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, και η βελτίωση της μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων καθώς και η διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων της Αγροτικής Οικονομίας στην Κύπρο.
- Η μετατροπή και ο επαναπροσανατολισμός του δυναμικού της αγροτικής παραγωγής, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών και η ποιοτική βελτίωση των προϊόντων.
- Η προώθηση της επαγγελματικής κατάρτισης και πληροφόρησης του αγροτικού πληθυσμού.
- Η αύξηση της ελκυστικότητας του τομέα σε νέους που αναζητούν εργασία, η προσέλκυση ανθρώπινου δυναμικού από τους άλλους τομείς της οικονομίας και η δημιουργία ενός φάσματος εξωγεωργικών δραστηριοτήτων που θα συμβάλλουν στην αύξηση του εισοδήματος στις αγροτικές περιοχές.
- Η προστασία και διατήρηση του Φυσικού Περιβάλλοντος και η αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων της Κύπρου. (*www.pio.gov.cy*)

Οι στόχοι αυτοί θα συντελέσουν εκτός από τον σεβασμό στον καταναλωτή και το περιβάλλον, στην ανάπτυξη του γεωργικού εισοδήματος που βρίσκεται στο χαμηλότερο σκαλοπάτι της Ε.Ε. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Agrifood Research of Finland (<http://www.mtt.fi/eufadn>), που είναι εμπειριστατωμένη με στοιχεία του προγράμματος FADN (Δίκτυο Γεωργικής Λογιστικής Πληροφόρησης), η Κύπρος βρίσκεται τελευταία στην κατάταξη με βάση το Γεωργικό Εισόδημα, με μόλις 2984 ευρώ μέσο όρο ανά εκμετάλλευση ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος της Ε.Ε. των 25 ανέρχεται σε 18029 ευρώ. Περισσότερα στοιχεία για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Κύπρου θα δούμε στο επόμενο κεφάλαιο.

3.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτό το κεφάλαιο είναι ότι η ένταξη της Κύπρου στην ευρωπαϊκή αγορά είχε ως συνέπεια την μείωση των γεωργικών οικονομικών δεικτών και του εμπορικού ισοζυγίου. Η ένταξη σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, ο προστατευτισμός του γεωργικού εμπορίου και η περιθωριοποίηση του γεωργικού τομέα από τα ευρωπαϊκά και παγκόσμια δρώμενα δημιούργησε πολλά προβλήματα που κατέληξαν στην μείωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα. Με την ένταξη στην Ε.Ε. δημιουργήθηκαν προβλήματα διαρθρωτικής προσαρμογής όπως: 1) η αύξηση των τιμών στην γεωργία, 2) το μικρό μέγεθος του αγροτικού κλήρου και η υποβαθμισμένη ποιότητα των εδαφών, 3) ομάδες παραγωγών – προβλήματα διάθεσης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων, 4) οι εξωγεωργικές δραστηριότητες οι οποίες αποτελούν την βάση για την συμπλήρωση του γεωργικού εισοδήματος, 5) η γήρανση του γεωργικού πληθυσμού και το πρόβλημα διαδοχής από νέους γεωργούς. Στη συνέχεια εμφανίστηκε και το πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών γεωργικών προϊόντων που προέρχεται από το υψηλό κόστος παραγωγής, την έλλειψη τεχνολογίας και καινοτομίας.

Το ερώτημα λοιπόν που προκύπτει μέσα από την ανάλυση της κυπριακής γεωργικής οικονομίας είναι το πώς οι φορείς γεωργικής ανάπτυξης θα οδηγήσουν τον τομέα σε κοινή συνισταμένη ή στη χρυσή τομή μεταξύ των επιβεβλημένων προτύπων ποιότητας και της αύξησης της ανταγωνιστικότητας των ντόπιων προϊόντων με την ελάχιστη δυνατή οικονομική και κοινωνική επιβάρυνση του καταναλωτή. Η ένταξη της Κύπρου ξεσκέπασε πολλά προβλήματα που καλύπτονταν από τον προστατευτισμό, αλλά παράλληλα έδωσε και τις δυνατότητες και ευκαιρίες για αναδιοργάνωση και ανασχεδιασμό της Κυπριακής Γεωργίας για να μπορεί να επιβιώσει μέσα στο ανταγωνιστικό περιβάλλον που δημιουργήθηκε με την φιλελευθεροποίηση του γεωργικού εμπορίου. Έτσι με το Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης και με τον Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ) θα βοηθήσουν τους αγρότες να θέσουν γερές βάσεις για τις νέες αλλαγές που έφερε η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η Αγροτική Ανάπτυξη αποτελεί ένα από τα κύρια συστατικά στην προσπάθεια για πραγμάτωση της αειφόρου ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Από την άλλη, η γεωργική έρευνα αναγνωρίζεται ως ένας σημαντικός κρίκος στην αλυσίδα της Αγροτικής Ανάπτυξης αφού υποστηρίζει και καθοδηγεί την ανάπτυξη σε εκείνη την κατεύθυνση όπου οι συνισταμένες του κοινωνικού, οικονομικού και περιβαλλοντικού ιστού έχουν τα μέγιστα μακροχρόνια οφέλη. Η Κύπρος ως πλήρες κράτος-μέλος δεσμεύεται στην προώθηση της Αγροτικής Ανάπτυξης η οποία συνδέεται άρρηκτα με την στρατηγική της Λισσαβόνας, με τη γεωργική έρευνα να προβάλλει ως πολύτιμο εργαλείο στην διαδικασία αυτή. Μέσα σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον η Κύπρος βρίσκεται αντιμέτωπη με νέες προκλήσεις. Τώρα περισσότερο από ποτέ, απαιτείται η συμβολή της έρευνας και των καινοτόμων δράσεων για την ενίσχυση της Αγροτικής Ανάπτυξης. Η γεωργική έρευνα στην Κύπρο πρέπει να συμβαδίζει με τις τρέχουσες διεθνείς ερευνητικές δραστηριότητες και τις τεχνολογικές εξελίξεις, ώστε να συμβάλλει στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της Κύπρου. Φορέας Γεωργικής Έρευνας στην Κύπρο είναι το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών (ΙΓΕ) το οποίο διεξάγει εφαρμοσμένη γεωργική έρευνα με στόχο την επίλυση προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κυπριακή γεωργία. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξητική τάση στην εμπλοκή του Ινστιτούτου σε προγράμματα συνεργασίας που χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε. και το ΙΠΕ. Σαν αποτέλεσμα οι εισροές κεφαλαίων από τα προγράμματα αυτά επιλύουν σοβαρά προβλήματα εξοπλισμού και υποδομής. *(Παπαδαυίδ Γ.)*

Οι βασικές προτεραιότητες της γεωργικής έρευνας περιλαμβάνουν : (α) την επίλυση προβλημάτων της κυπριακής γεωργίας, (β) εξεύρεση νέων τεχνικών/ποικιλιών/ ειδών για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και των προοπτικών εμπορίας, (γ) διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων στους τελικούς χρήστες, (δ) εμπλοκή σε προγράμματα συνεργασίας με κράτη μέλη της Ε.Ε. για τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την ανταλλαγή εμπειριών, και (ε)

αναβάθμιση της έρευνας ως βασικού εργαλείου για οικονομική ανάπτυξη, σύμφωνα με τη στρατηγική της Λισσαβόνας της Ε.Ε. και ως εργαλείο Αγροτικής πολιτικής για τους αρμόδιους φορείς πολιτικής. Το όφελος για τον αγρότη και την αγροτική οικονομία από την ερευνητική δραστηριότητα του ΙΠΕ επικεντρώνεται στην καθοδήγηση των αγροτών για ορθή χρήση των εισροών, στην άριστη αξιοποίηση των υδατικών αποθεμάτων και χρησιμοποίηση των λυμάτων ως εναλλακτική πηγή νερού και λιπάσματος, στην αξιοποίηση όπου και όταν προσφέρεται, του συγκριτικού πλεονεκτήματος της Κύπρου, στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών γεωργικών προϊόντων, στην αειφόρο χρήση του περιβάλλοντος και των συντελεστών παραγωγής, ιδιαίτερα του νερού, στην εισροή στην Κύπρο σημαντικών ποσών από ερευνητικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε., στην αξιοποίηση της αναγνώρισης του ΙΓΕ από την Ε.Ε. σε κέντρο άριστην επιδόσεων για την παροχή εκπαίδευσης σε γεωργικά θέματα, καθώς και στη δυνατότητα χρήσης της υποδομής και της τεχνογνωσίας του ΙΓΕ σε υπό ίδρυση ερευνητικά κέντρα, και από το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Το ποσοστό του ΑΕΠ που διατίθεται συνολικά για έρευνα (0,30%), είναι πολύ χαμηλό συγκρινόμενο με το μέσο όρο της Ε.Ε. (1,9%) και το ποσοστό στόχο της στρατηγικής της Λισσαβόνας (3% του ΑΕΠ μέχρι το 2010). Η ανάγκη για βελτίωση του όγκου τεχνογνωσίας και της ποιότητας των παραγόμενων καινοτομιών είναι προφανής. Ο συντονισμός των φορέων αγροτικής ανάπτυξης και του ΙΓΕ – φορέα γεωργικής έρευνας, είναι επιτακτικός. Θα πρέπει να υπάρξει έντονος προβληματισμός για την γεωργική έρευνα και να θεσμοθετηθούν νέες γραμμές σύμπλευσης με την αγροτική ανάπτυξη και τη στρατηγική της Λισσαβόνας.

4.1 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

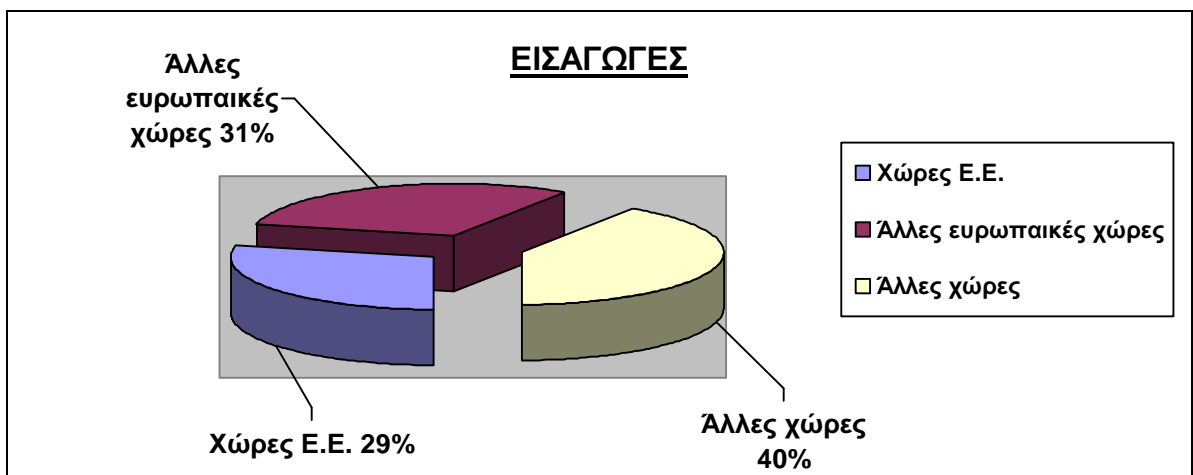
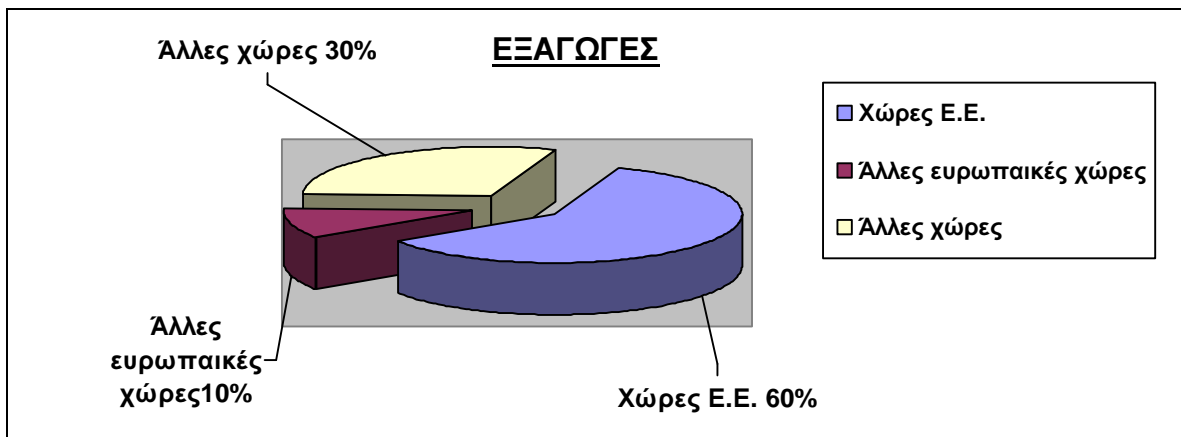
Από τα πρώτα χρόνια στην ιστορία της Κύπρου το γεωργικό εμπόριο αποτέλεσα βασική δραστηριότητα στην οικονομία του νησιού. Το κλίμα της Κύπρου σε συνδυασμό με την στρατηγική της θέση ανάμεσα σε Ασία, Ευρώπη και Αφρική, έδωσε μεγάλη ώθηση στην ανάπτυξη του γεωργικού εμπορίου. Σήμερα το γεωργικό εμπόριο αποτελεί μια από τις βασικές πηγές εισροής ξένου συναλλάγματος στο νησί μαζί με τον τουρισμό. Λόγω του μεγάλου φάσματος παραγωγής γεωργικών προϊόντων που παράγονται στο νησί η ντόπια αγορά ικανοποιείται σε πολλούς τομείς. Η ένταξη της Κύπρου στην ευρωπαϊκή κοινότητα αποτελεί αναμφισβήτητα ένα ισχυρό εργαλείο για την ανάπτυξη του κυπριακού εμπορίου. Η ένταξη σε μια πολύ μεγάλη αγορά στην οποία ισχύει το καθεστώς της υποχρεωτικής κοινοτικής προτίμησης (υποχρέωση κάθε μέλους κράτους να προτιμά κοινοτικά προϊόντα) (*N.Moussis 2003*) καθώς και κοινοί κανονισμοί και κριτήρια, δίνει στην Κυπριακή Γεωργία τεράστιες δυνατότητες διεύρυνσης αλλά και συγχρόνως εμπεριέχει τον κίνδυνο εκτοπισμού κυπριακών γεωργικών προϊόντων από εισαγόμενα ομοειδή κοινοτικής προέλευσης. Από το 2004 και μετά όπως θα διαφανεί παρακάτω, οι εισαγωγές έχουν ανοδική τάση ενώ αντιθέτως η εξαγωγική δραστηριότητα βρίσκεται σε ύφεση. Η ευρωπαϊκή αγορά που συνεχώς διευρύνεται με την ένταξη νέων μελών, αποτελεί μεγάλη προοπτική, υπό ορισμένες προϋποθέσεις και συνθήκες. Συνθήκες που πρέπει να αναπτύξει η ίδια η κυπριακή γεωργία για να μπορεί να ανταγωνιστεί με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες τόσο σε επίπεδο τεχνολογίας όσο και σε επίπεδο κόστους παραγωγής. Το ευνοϊκό κλίμα της Κύπρου σε συνδυασμό με το ανάγλυφο τοπίο δίνει την δυνατότητα παραγωγής μιας μεγάλης γκάμας προϊόντων. Η παραγωγή αυτή καλύπτει την κυπριακή αγορά και ζήτηση (γεωργική αυτάρκεια) και σε ορισμένους τομείς πραγματοποιούνται εξαγωγές. Τα κύρια εξαγωγικά προϊόντα της κυπριακής γεωργίας είναι οι πατάτες, τα σταφύλια, τα εσπεριδοειδή και διάφορα άλλα πρώιμα λαχανικά. Κύριος εμπορικός εταίρος είναι η Ε.Ε. Η εμπορική δραστηριότητα του τομέα βρίσκεται σε φθίνουσα πορεία αλλά το ποσοστό στο σύνολο των εξαγωγών παραμένει σχεδόν

σταθερό σε ένα εύρος 3 ποσοστιαίων μονάδων (από 21% μέχρι 18%). Με την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. οι εξαγωγές βρίσκονται σε φθίνουσα πορεία, γεγονός που καταδεικνύει την χαμηλή ανταγωνιστικότητα (κυρίως σε τιμή) των ντόπιων προϊόντων και τον ισχυρό ανταγωνισμό που υφίστανται τα κυπριακά γεωργικά προϊόντα στις χώρες εξαγωγής. Το υψηλό κόστος παραγωγής που οφείλεται στην αύξηση των εισροών στην γεωργική δραστηριότητα, στο υψηλό ευκαιριακό κόστος των πόρων παραγωγής λόγω ανταγωνισμού της γεωργίας με τους υπόλοιπους τομείς και το ψηλό κόστος εργασίας, μείωσαν δραματικά την ανταγωνιστικότητα των κυπριακών προϊόντων και έδωσαν την δυνατότητα στα εισαγόμενα προϊόντα να κάνουν δυναμική εμφάνιση στην ντόπια αγορά. Συγχρόνως μειώθηκε η ζήτηση των κυπριακών προϊόντων στην ευρωπαϊκή αγορά, που είναι και ο κύριος εισαγωγέας των προϊόντων μας αφού έχουν να ανταγωνιστούν προϊόντα χαμηλού κόστους παραγωγής και υψηλής τεχνολογίας, επομένως υψηλής ανταγωνιστικότητας. Συμβολή στην μειωμένη ανταγωνιστικότητα έχει επίσης το παραδοσιακό καθεστώς καλλιέργειας που ίσχυε μέχρι σήμερα με χαμηλή αποδοτικότητα καθώς και ο μικρός σε έκταση γεωργικός κλήρος που αποτελεί περιοριστικό παράγοντα τόσο στην εισαγωγή τεχνολογικού εξοπλισμού στην εκμετάλλευση όσο και στην επίτευξη οικονομιών κλίμακας. Αξιοσημείωτη είναι η συμβολή του γεωργικού τομέα στις συνολικές εξαγωγές της Κύπρου. Το ποσοστό συμβολής του στις συνολικές εξαγωγές το 1960 ανέρχόταν σε 28% ενώ το 2005 σε 16,5%(γεωργικές στατιστικές 2003-04), παρόλη την προαναφερθείσα ανάπτυξη των υπολοίπων τομέων της κυπριακής οικονομίας και την συνεχή μείωση των εξαγόμενων γεωργικών προϊόντων. Εάν δε, συγκριθεί με το αντίστοιχο ποσοστό της Ε.Ε. -25 που ανέρχεται σε μόλις 4,9% (*Euro stat 2006*) τότε προβάλλεται η στρατηγική σημασία του τομέα στην συνεισφορά του σε εισαγωγή ξένου συναλλάγματος στο νησί.

Οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Κύπρου όσον αφορά τις εξαγωγές είναι οι χώρες της Ε.Ε. Όσον αφορά το ποσοστό των γεωργικών προϊόντων που εξαγονται στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ποσοστό 60% περίπου των μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων εξαγονται σε χώρες της Ε.Ε., 10% σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, και 30% περίπου σε άλλες χώρες. Όσον αφορά τις εισαγωγές γεωργικών

προϊόντων, ποσοστό σχεδόν 28% εισάγεται από χώρες της Ε.Ε., 30% περίπου από άλλες ευρωπαϊκές και 40% από άλλες χώρες. Όσον αφορά τις εισαγωγές μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων, ποσοστό 72% εισάγεται από χώρες της Ε.Ε., 7% από άλλες ευρωπαϊκές χώρες και 21% περίπου από άλλες χώρες.

**Διάγραμμα 4.1. Κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Κύπρου
(εξαγωγές & εισαγωγές)**

Πηγή: Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης

4.2 ΤΥΠΙΚΕΣ ΕΙΣΡΟΕΣ ΚΑΙ ΕΚΡΟΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ(φυτικά και ζωικά) ΕΞΑΓΩΓΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

4.2.1 ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ

Τα εσπεριδοειδή είναι μια από τις σημαντικές καλλιέργειες στην Κύπρο. Η έκταση που καταλάμβαναν αυξήθηκε ελαφρά από τα 5.465 εκτάρια που αντιπροσώπευε το 4% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης ή το 15% της αρδευόμενης γης το 2000, σε 5.543 εκτάρια, ή 3.9% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης το 2004. Σημειώνεται ότι τη δεκαετία του 1990 τα εσπεριδοειδή καλλιεργούνταν σε έκταση πέραν των 7.000 εκταρίων. Ωστόσο, τα προβλήματα εμπορίας που αντιμετώπιζαν σε συνδυασμό με τους περιορισμούς στην ομαλή άρδευση που επέβαλλε η παρατεταμένη ανομβρία, οδήγησαν στην σταδιακή μείωση των εκτάσεων στα σημερινά επίπεδα. *(τυπικές εισροές-εκροές 2007-09)*

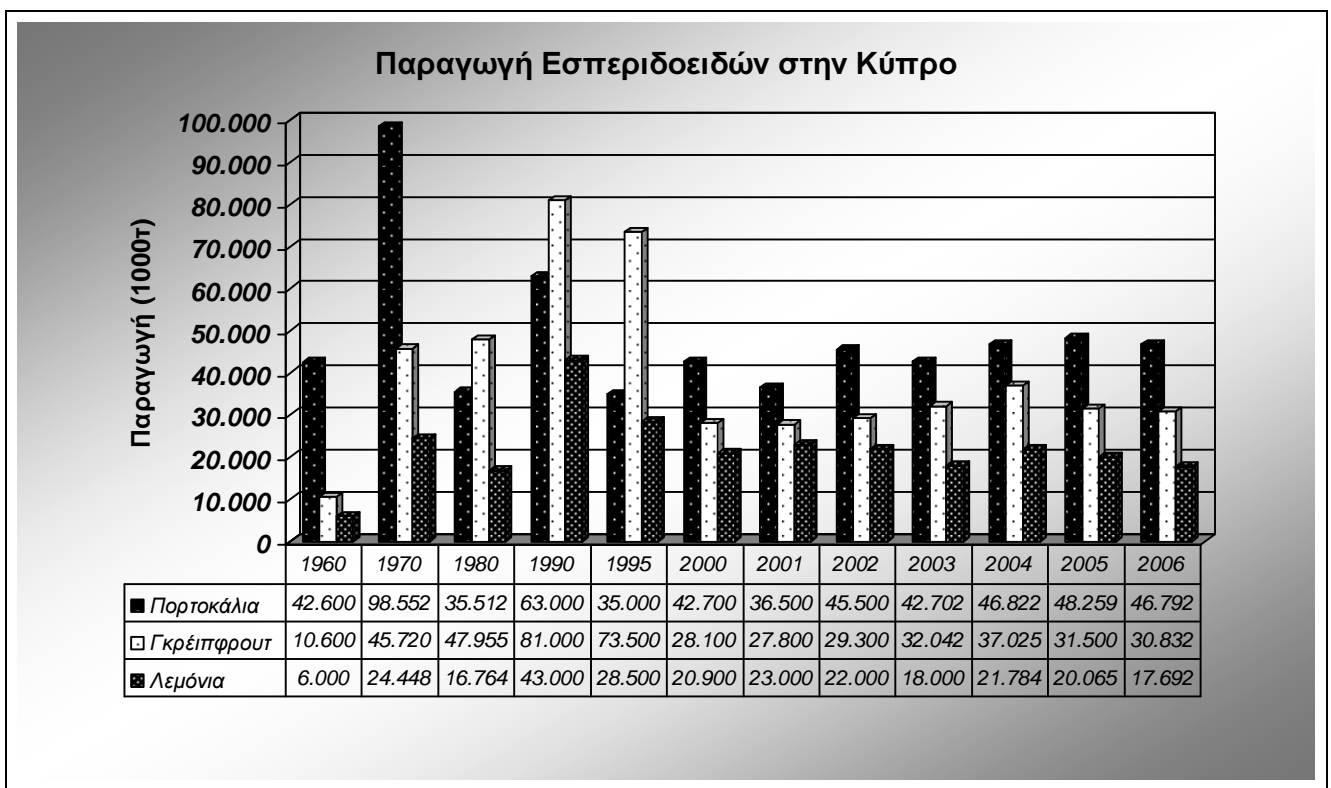
Η παραγωγή εσπεριδοειδών κατά το 2004 έφτασε τους 142,576 τόνους, σε σύγκριση με 127,250 τόνους το 2000. Τριάντα τρία τοις εκατό ήταν πορτοκάλια, 26% γκρέιπφρουτ, 15% λεμόνια και 26% μανταρίνια. Την πενταετία 2000-2004 τα εσπεριδοειδή αποτελούσαν το 5,3% της ολικής αξίας της γεωργικής παραγωγής και ο μέσος όρος συνεισφοράς τους στη φυτική παραγωγή ήταν 11,3%. Την ίδια περίοδο αποτελούσαν το κυριότερο εξαγωγίμο προϊόν. Η σημασία των εσπεριδοειδών αυξάνει ενώ οι εξαγωγές διπλασιάστηκαν και έφθασαν από 12,8 εκ. λίρες το 2000 στα 22,3 εκ. λίρες το 2004. Η αξία των εξαγωγών πορτοκαλιών αυξήθηκε το 2004 σε σύγκριση με το 2000 κατά 41%, των γκρέιπφρουτ κατά 146%, των λεμονιών κατά 39% και των μανταρινιών κατά 66%. Τα εσπεριδοειδή εξάγονται κυρίως στην Αγγλία, σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Η κατά κεφαλή κατανάλωση φρέσκων εσπεριδοειδών αυξήθηκε από 50,9 κιλά το 2000 σε 51,5 κιλά το 2004.

Εκτός από την εκταρική επιδότηση, τα εσπεριδοειδή επωφελούνται από διάφορα μέτρα άμεσων και έμμεσων επιδοτήσεων που εφαρμόζονται κάτω από το ΣΑΑ. Τα πιο σημαντικά μέτρα περιλαμβάνουν επιδοτήσεις για επενδύσεις για εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αναδιάρθρωση και προσαρμογή

των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ενθάρρυνση σύστασης Ομάδων Παραγωγών, υιοθέτηση γεωργικών μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον, και ειδική επιχορήγηση και ικανοποίηση των προτύπων της ΕΕ.

(βλέπε πίνακα 1.3 – παράρτημα)

Διάγραμμα 4.2. Παραγωγή Εσπεριδοειδών (1000τ)

Πηγή: Γεωργικές Στατιστικές 2006

4.2.2. ΑΜΠΕΛΙΑ

Παρά το γεγονός ότι η σημασία τους έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια τα αμπέλια αποτελούσαν πάντοτε μια από τις σημαντικότερες καλλιέργειες της Κύπρου, τόσο από οικονομική και από κοινωνική άποψη. Η καλλιεργούμενη έκταση μειώθηκε την περίοδο 2000-2004 κατά 37%, από 19,188 σε 12,090 εκτάρια. Το 2004 κάλυπτε το 8,5% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης σε σύγκριση με 14% το 2000. Τα επιτραπέζια σταφύλια τα οποία αντιπροσωπεύουν το 8% της αμπελοκαλλιέργειας, καλλιεργούνται στη νοτιοδυτική παραλιακή λωρίδα του νησιού. Το υπόλοιπο 92% της καλλιεργούμενης με αμπέλια έκτασης καλύπτεται από οινοποιήσιμα σταφύλια των τοπικών ποικιλιών Μαύρο και Ξυνιστέρι. Η ετήσια παραγωγή σταφυλιών την περίοδο 2000-04 μειώθηκε κατά 12%, από 108,000 το 2000 στους 95,000 τόνους το 2004. Η αξία της παραγωγής μειώθηκε κατά 32%, από 17 εκ. λίρες το 2000 σε 11,5 εκ. το 2004 και αποτελούσε το 3,2% της συνολικής αξίας της γεωργικής παραγωγής ή το 7,2% της αξίας της φυτικής παραγωγής. Οι εξαγωγές φρέσκων επιτραπέζιων σταφυλιών μειώθηκαν στους 1,100 τόνους το 2003 σε σύγκριση με 3,700 τόνους το 2000 και αντιπροσώπευαν το 1,4% της αξίας των ακατέργαστων γεωργικών εξαγωγών.

Στη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου τόσο τα επιτραπέζια όσο και τα οινοποιήσιμα σταφύλια αντιμετώπισαν σοβαρά προβλήματα εμπορίας. Σε συγκεκριμένες χρονιές μεγάλες ποσότητες κυρίως οινοποιήσιμων σταφυλιών παρέμεναν αδιάθετες με αποτέλεσμα η κυβέρνηση να εφαρμόσει το μέτρο του πράσινου τρυγητού προκειμένου να δοθεί διέξοδος στις ποσότητες που συσκομίστηκαν. Επιπρόσθετα, εισήχθησαν μέτρα εκρίζωσης και αναμπέλωσης με πιο υποσχόμενες ποικιλίες. *(τυπικές εισροές-εκροές 2007-09)*

Εκτός από την εκταρική επιδότηση τα σταφύλια επωφελούνται από διάφορα μέτρα άμεσων και έμμεσων επιδοτήσεων που εφαρμόζονται κάτω από το ΣΑΑ. Τα πιο σημαντικά μέτρα περιλαμβάνουν επιδοτήσεις για επενδύσεις για εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αναδιάρθρωση και προσαρμογή των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ενθάρρυνση σύστασης Ομάδων Παραγωγών, υιοθέτηση γεωργικών μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον, ανάπτυξη της

βιολογικής παραγωγής σταφυλιών, και διάσωση και συντήρηση παραδοσιακών ποικιλιών που κινδυνεύουν με εξαφάνιση. (βλέπε πίνακα 1.1 – παράρτημα)

Διάγραμμα 4.3. Παραγωγή Σταφυλιών (1000τ)

Πηγή: Γεωργικές Στατιστικές 2006

4.2.3. ΠΑΤΑΤΕΣ

Λόγω του ευνοϊκού ήπιου κλίματος και της τοπογραφίας της, η Κύπρος παράγει πατάτες σχεδόν ολόχρονα. Για καθαρά ιστορικούς αλλά και πρακτικούς σκοπούς υπάρχουν τρεις εσοδείες πατατών. Η Ανοιξιάτικη εσοδεία που είναι και η πιο σημαντική για την εξαγωγή (80.000-100.000 τόνοι) φυτεύεται από τις αρχές Νοεμβρίου μέχρι τα τέλη Φεβρουαρίου στα παράλια και τις πεδινές περιοχές και εξάγεται από το τέλος Φεβρουαρίου μέχρι και τον Ιούνιο.

Η Χειμωνιάτικη εσοδεία (γύρω στους 35.000 τόνους), καλλιεργείται τόσο για κάλυψη των αναγκών της εγχώριας αγοράς όσο και για εξαγωγή, από τις αρχές Αυγούστου μέχρι το τέλος Οκτωβρίου, ενώ εξάγεται κατά την περίοδο Νοεμβρίου-Φεβρουαρίου. Η Καλοκαιρινή εσοδεία είναι πολύ περιορισμένη και παράγεται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες στα ορεινά, με στόχο τη διοχέτευση της στην ντόπια αγορά. Σχεδόν όλες οι πατάτες που εξάγονται είναι «νέες» πατάτες ανεξάρτητα αν είναι της Ανοιξιάτικης ή της Χειμωνιάτικης εσοδείας.

Το κόκκινο χώμα που είναι πλούσιο σε θρεπτικά στοιχεία, το εξαιρετικά ευνοϊκό κλίμα, η μεγάλη εμπειρία των 2000 πατατοπαραγωγών, η τεχνογνωσία και φροντίδα και οι συστηματικοί έλεγχοι (ολοκληρωμένη διαχείριση παραγωγής, Eupergar, κ.α.), είναι ανάμεσα στους πιο σημαντικούς παράγοντες που συμβάλλουν στη γνωστή εξαιρετική ποιότητα των κυπριακών πατατών.

Η Κύπρος εξάγει πατάτες συστηματικά σε 20 κυρίως Ευρωπαϊκές χώρες. Κυριότεροι προορισμοί είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία, το Βέλγιο, η Ολλανδία, η Ελλάδα και οι Σκανδιναβικές χώρες.

Οι πατάτες παραλαμβάνονται στα συσκευαστήρια καθημερινά, αμέσως μετά τη συγκομιδή και διαχωρίζονται σε διάφορα μεγέθη ανάλογα με τις απαιτήσεις της αγοράς (μικρές, μέτριες, μεγάλες, «bakers», babies, μεικτές, κλπ). Η συσκευασία γίνεται σε jumbo bags (1250 κιλών) και σε σάκους πολυπροπυλίνης των 15, 20 και 25 κιλών ανάλογα. Η εξαγωγή γίνεται με πλοία ψυγεία ή Ro/Ro, ή σε διάφορους τύπους εμπορευματοκιβωτίων ανάλογα με τον προορισμό.

Οι ποικιλίες είναι εξαιρετικά ευπροσάρμοστες και χρησιμοποιούνται με πολλούς τρόπους από τους καταναλωτές. Πωλούνται επίσης στις βιομηχανίες που φτιάχνουν τσιπς. *(τυπικές εισροές-εκροές 2007-09)*

Η εμπορία και διάθεση πατατών διενεργείται, μετά την κατάργηση του μονοπωλιακού καθεστώτος που υφίστατο μέχρι την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004, από αριθμό ιδιωτών εξαγωγέων καθώς και από το Συμβούλιο Εμπορίας Κυπριακών Πατατών, το οποίο εμπορεύεται εκ μέρους παραγωγών/Ομάδων παραγωγών, σημαντικό μερίδιο της παραγωγής. (βλέπε πίνακα 1.2 – παράρτημα)

Διάγραμμα 4.4. Παραγωγή πατατών (1000τ)

Πηγή: Γεωργικές Στατιστικές 2006

4.2.4. ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

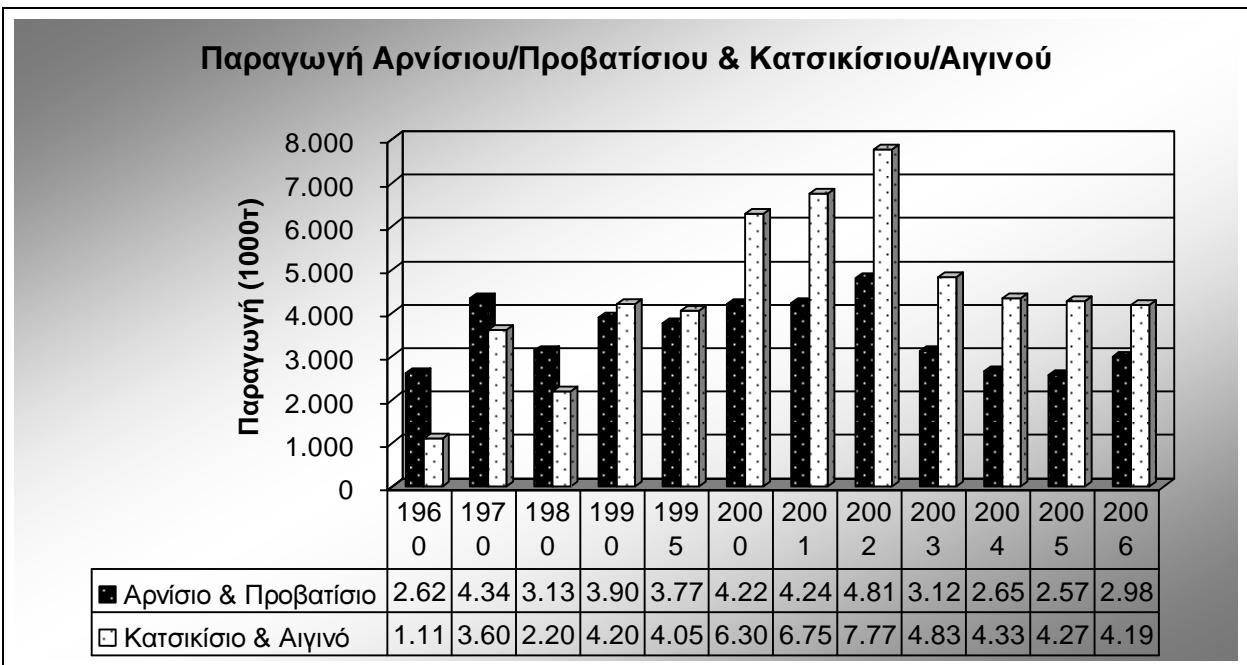
Ο κτηνοτροφικός τομέας συνεισφέρει περίπου το 45% της ακαθάριστης αξίας της πραγματοποιώντας αύξηση 23% στη διάρκεια της πενταετίας, σε σύγκριση με αύξηση της φυτικής παραγωγής και αύξηση 11% του ευρύτερου γεωργικού τομέα. Η προστιθέμενη αξία του τομέα κτηνοτροφίας παρουσίασε επίσης αύξηση κατά 18% σε σύγκριση με τη μείωση της φυτικής παραγωγής και αύξηση 2,6% ολόκληρου του αγροτικού τομέα. Ωστόσο η προστιθέμενη αξία της κτηνοτροφικής παραγωγής το 2004 αντιπροσώπευε μόνο το 40% του ακαθάριστου προϊόντος του τομέα κτηνοτροφίας σε σύγκριση με 65% του τομέα φυτικής παραγωγής και 52% ολόκληρου του γεωργικού τομέα. Για την παραγωγή του κτηνοτροφικού προϊόντος η συνεισφορά της αιγοπροβατοτροφίας το 2004 ήταν 20%, της αγελαδοτροφίας 22,5%, της χοιροτροφίας 26,7% και της πτηνοτροφίας 19,5%. Κερδισμένοι από τις ανησυχίες των καταναλωτών για την γρίπη των πουλερικών αλλά και από τις αλλαγές στις καταναλωτικές συνήθειες ήταν ο κλάδος της χοιροτροφίας (στοιχεία μέχρι 2004). Σημαντική μείωση σε όγκο παραγωγής εμφάνισε και ο κλάδος της αιγοπροβατοτροφίας. Το μερίδιο της κρεατοπαραγωγής το 2004 ήταν 6,3%, της γαλακτοπαραγωγής 30%, των αυγών 4,7% και των άλλων προϊόντων 2,5% της συνολικής αξίας της κτηνοτροφικής παραγωγής.

Η κτηνοτροφική παραγωγή αξιοποιείται κυρίως για επιτόπια κατανάλωση. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η τάση εξαγωγής ζωντανών ζώων, κυρίως χοίρων και αγελάδων. Την περίοδο 2000-04 εξάγονταν περί τους 2,500 τόνους χοιρινού κρέατος ετησίως. Οι εξαγωγές γαλακτοκομικών προϊόντων, κυρίως χαλουμιού, κατά την ίδια περίοδο παρουσίασαν αυξητική τάση και ανήλθαν από 3,160 τόνους με αξία 8 εκ. λίρες το 2000, σε 4,275 τόνους, αξίας 11,7 εκ. λίρες το 2004. Η αξία των εξαγωγών κτηνοτροφικών προϊόντων ανήλθε το 2004 σε 14 εκ. λίρες. Η αξία των εισαγωγών κτηνοτροφικών προϊόντων παρουσίασε αυξητική τάση την ίδια περίοδο και ανήλθε από 25 εκ. λίρες το 2000 στα 29,3% εκ. λίρες το 2004. Ειδικότερα, οι εισαγωγές αυξήθηκαν από 1,129 τόνους το 2000 σε 1,341 το 2004 (από 9,7% σε 16,2% της κατανάλωσης) και του βοδινού μειώθηκαν από 1,796 σε 1,562 τόνους (28,8 και 29,1% της κατανάλωσης αντίστοιχα). Την ίδια περίοδο οι εξαγωγές παρασκευασμάτων κρέατος αυξήθηκαν από 2,500 σε 4,000 τόνους και

των γαλακτοκομικών προϊόντων από 49 σε 66 χιλιάδες τόνους σε ισοδύναμο αγελαδινού γάλακτος. Μετά την κατάργηση του μονοπωλίου της επιτροπής σιτηρών Κύπρου και τη συνδεδεμένη επιδότηση των σιτηρών που προορίζονταν για την κτηνοτροφία, οι τιμές των σιτηρών στην εγχώρια αγορά υπερδιπλασιάστηκαν. Ωστόσο, το αυξημένο κόστος των κτηνοτροφικών προϊόντων απορροφήθηκε εξ ολοκλήρου από τους καταναλωτές με αποτέλεσμα οι τιμές όλων των κτηνοτροφικών προϊόντων να παρουσιάσουν απότομη αύξηση.

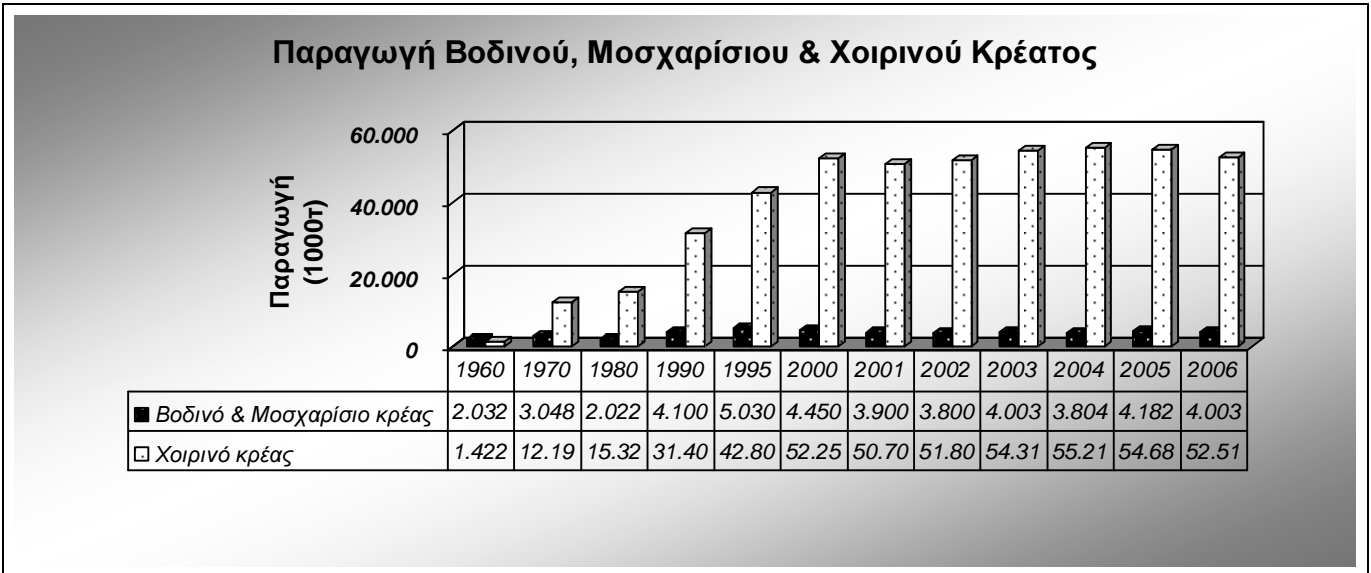
Εκτός από την κατά κεφαλή ενίσχυση που χορηγείται στα αιγοπρόβατα και τα δαμάλια από ιδιοκτήτες κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων επωφελούνται από διάφορα μέτρα άμεσων και έμμεσων επιδοτήσεων που εφαρμόζονται κάτω από το ΣΑΑ 2004-2006. Τα πιο σημαντικά μέτρα περιλαμβάνουν επιδοτήσεις για επενδύσεις για εκσυγχρονισμό των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, διαχείριση των αποβλήτων των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ενθάρρυνση σύστασης Ομάδων Παραγωγών, ικανοποίηση των προτύπων της ΕΕ στον τομέα του γάλακτος και για την ευημερία των ζώων, προώθηση της βιολογικής κτηνοτροφίας μεταποιητικές δραστηριότητες μικρής κλίμακας, και ενίσχυση κατά τόνο ποσόστωσης αγελαδινού γάλακτος. (τυπικές εισροές-εκροές 2007-09)

Διάγραμμα 4.5. Παραγωγή Αρνίσιου & Κατσικίσιου κρέατος (1000τ)

Πηγή: Γεωργικές Στατιστικές 2006

Διάγραμμα 4.6. Παραγωγή Βοδινού & Χοιρινού κρέατος (1000τ)

Διάγραμμα 4.7. Παραγωγή άλλων κρεάτων & κρέατος Πουλερικών (1000τ)

- Στα έτη 2005-06 περιλαμβάνονται μόνο τα κουνέλια

Πηγή: Γεωργικές Στατιστικές 2006

4.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτό το κεφάλαιο είναι ότι ο γεωργικός τομέας παρουσίασε μείωση της τάξης του 5,0% στη συνολική παραγωγή το 2006 συγκριτικά με τον προηγούμενο χρόνο. Η πορεία του τομέα επηρεάστηκε από τις μη ευνοϊκές συνθήκες οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την μείωση στον όγκο παραγωγής της φυτικής παραγωγής κατά 4,8%. Η αξία της ζωικής παραγωγής παρουσίασε μείωση κατά 7,4% σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο.

Η αξία των εξαγωγών των γεωργικών προϊόντων μειώθηκε κατά 13,8% φθάνοντας το 2006 στα £55,2 εκ. (€96,0 εκ.) σε σχέση με τα £64,0 εκ. (€110,7 εκ.) του 2005.

Οι εξελίξεις στην παραγωγή των κυριότερων προϊόντων κατά το 2006 παρουσίασαν την ακόλουθη εικόνα:

Τα οινοποιήσιμα σταφύλια το 2006 έφτασαν στους 33,413 τόνους σε σύγκριση με 35,865 τόνους τον προηγούμενο χρόνο. Η παραγωγή πατατών μειώθηκε στους 127,500 τόνους το 2006 από 152,500 τόνους το 2005 σημειώνοντας μείωση της τάξης του 16,4%. Τα εσπεριδοειδή σημείωσαν μείωση στον όγκο παραγωγής κατά το 2006. Η συνολική παραγωγή εσπεριδοειδών μειώθηκε κατά 3,8% το 2006 φθάνοντας στους 136,816 τόνους από 142,245 τόνους το 2005. Οι εξαγωγές εσπεριδοειδών στο σύνολο τους έφτασαν τους 63,681 τόνους το 2006 σημειώνοντας μείωση κατά 9,7% έναντι του προηγούμενου χρόνου.

Όσον αφορά την ζωική παραγωγή ο τομέας της κτηνοτροφίας παρουσίασε μείωση κατά 3,7%. Η παραγωγή κρέατος σημείωσε συνολική μείωση 8,5%. Τα χοιρινό, που είναι και το κυριότερο είδος κρέατος που καταναλώνεται, παρουσίασε μείωση κατά 4,0%, και έφτασε τους 52,512 τόνους, ενώ το αιγοπρόβειο κρέας αυξήθηκε κατά 4,8% φθάνοντας τους 7,185 τόνους το 2006. Το βοδινό κρέας μειώθηκε με ποσοστό 4,3% και έφτασε τους 4,003 τόνους και τέλος, το κρέας πουλερικών μειώθηκε κατά 18,9% φθάνοντας τους 26,943 τόνους το 2006. Και η παραγωγή αυγών μειώθηκε το 2006 κατά 3,9% πέφτοντας στους 9,087 τόνους από 9,457 τόνους το 2005.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2007-2013

Σήμερα η κυπριακή γεωργία αντιμετωπίζει ποικίλα και διαφορετικής εντάσεως προβλήματα, τα οποία καλείται να υπερνικήσει προκειμένου να παραμείνει «ζωντανή» στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Οι γεωργοί μας καλούνται πια να διαφοροποιήσουν τα προϊόντα τους, να παράξουν προϊόντα ποιότητας και να βρουν καινοτόμες λύσεις έτσι ώστε να ξεπεράσουν τις ανταγωνιστικές πιέσεις που δέχονται τα προϊόντα τους τόσο από κοινοτικά προϊόντα όσο και από προϊόντα τρίτων χωρών. Το κεφάλαιο αυτό περιγράφει τις Εθνικές Προτεραιότητες για την Αγροτική Ανάπτυξη που καθορίζει η Κύπρος οι οποίες έχουν ως απώτερο στόχο όχι μόνο την αναζωογόνηση του γεωργικού επαγγέλματος αλλά και την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών (*Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης Κύπρου 2007-2013*).

Αρνητικές Επιπτώσεις στον Γεωργικό Τομέα

Η κυπριακή γεωργία αντιμετωπίζει μια σειρά εγγενών αδυναμιών όπως το μικρό μέγεθος και ο πολυτεμαχισμός του αγροτικού κλήρου, ο οποίος, σε συνάρτηση με το ξηροθερμικό κλίμα, το φυσικό ανάγλυφο και τη χαμηλή γονιμότητα των εδαφών, μειώνουν ουσιαστικά την παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Επιπλέον το ψηλό κόστος παραγωγής των γεωργικών μας προϊόντων με την ταυτόχρονη αύξηση άλλων σημαντικών τομέων της οικονομίας, εντείνει ακόμη περισσότερο τις πιέσεις για συρρίκνωση του γεωργικού τομέα. Δεν πρέπει επίσης να υποτιμούμε το πρόσθετο μεταφορικό κόστος που προκύπτει λόγω της απόστασης της Κύπρου από τις αγορές της δύσης και το οποίο δυσχεραίνει την προώθηση των εξαγωγών των γεωργικών προϊόντων αλλά και των μεταποιημένων προϊόντων γεωργικής προέλευσης.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Κυπριακή οικονομία και ειδικότερα η αγροτική οικονομία, βρίσκονται σε μια μεταβατική φάση, που οφείλεται στο νέο οικονομικό περιβάλλον που δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα της πλήρους ένταξης της Κύπρου

στην Ε.Ε. Σήμερα οι απαιτήσεις σε ότι αφορά την παραγωγή γεωργικών προϊόντων έχουν μεταβληθεί. Η ποιότητα των τροφίμων είναι πολύ σημαντική και η παραγωγή προϊόντων βιολογικής γεωργίας, προϊόντων με γεωγραφική ένδειξη και ονομασία προέλευσης και γενικότερα η διαφοροποίηση του προϊόντος στα μάτια του καταναλωτή, που θα εξασφαλίσει και τη ζήτησή του, είναι απαραίτητα συστατικά για την προσαρμογή της γεωργίας στην αγορά. Παράλληλα, μεγάλη σημασία δίνεται στην αγροτική έρευνα και στην αγροτική εκπαίδευση, ώστε να δημιουργηθούν οι απαραίτητες εκείνες προϋποθέσεις για τη δυναμική ένταξη της γεωργίας μας στη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον.

Η περιβαλλοντική διάσταση αποτελεί, επίσης, προτεραιότητα. Η γεωργική δραστηριότητα δεν πρέπει να προκαλεί υποβάθμιση στο περιβάλλον και η χρήση των φυσικών πόρων θα πρέπει να γίνεται με ορθολογικό τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα του περιβάλλοντος και της υπαίθρου γενικότερα. Και οι συνέπειες από τη μαζική και ανεξέλεγκτη εγκατάλειψη της υπαίθρου θα είναι καταστροφικές τόσο για το περιβάλλον όσο και για την ευρύτερη κοινωνικοοικονομική ζωή του τόπου.

Η κυπριακή γεωργία είναι υποχρεωμένη να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις, η Κυβέρνηση, οι οργανωμένοι φορείς του αγροτικού τομέα στο τόπο μας, πρέπει να συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Χρειάζεται, δηλαδή να εφαρμοστεί σταδιακά και στοχευμένα, μια ουσιαστική μεταρρύθμιση στον αγροτικό χώρο. Να αποκτήσουμε ευελιξία και να αξιοποιήσουμε τα πλεονεκτήματά μας. Να εφαρμοστεί, σε συνεργασία με τους αγρότες, τους εκπροσώπους των αγροτικών οργανώσεων και των ομάδων παραγωγών μια στρατηγική με όραμα για τον αγροτικό κόσμο και την Κυπριακή ύπαιθρο, μια στρατηγική με περιβαλλοντική διάσταση και ευαισθησία. Με έμφαση σε νέα και ποιοτικά προϊόντα αλλά και σε νέες παράλληλες δραστηριότητες: τον αγροτουρισμό, την αγροβιοτεχνία, την τυποποίηση και τη μεταποίηση. Στην πορεία αυτή η νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική μπορεί να είναι ουσιαστικός αρωγός και οφείλουμε να την αξιοποιήσουμε στο ακέραιο.

5.1 ΓΕΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ – ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

5.1.1 Διατήρηση και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στα προϊόντα που η Κύπρος έχει συγκριτικό πλεονέκτημα

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για την κυπριακή γεωργία. Οι ενισχύσεις στοχεύουν στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κυρίως του γεωργικού τομέα με ιδιαίτερη εστίαση σε τομείς και προϊόντα στα οποία υπάρχει ή μπορεί να υπάρξει συγκριτικό πλεονέκτημα όπως για παράδειγμα τα προϊόντα ονομασίας προέλευσης, τα βιολογικά προϊόντα, τα αρωματικά φυτά, πρώιμα και φυλλώδη λαχανικά. Με τις πιστώσεις του άξονα θα επιδιωχθεί η στήριξη των κυπριακών γεωργικών προϊόντων έτσι ώστε να αντισταθούν στις συνεχείς ανταγωνιστικές πιέσεις που δέχονται από ομοειδή προϊόντα γειτονικών χωρών (εσπεριδοειδή, πατάτες, λαχανικά κλπ). Τα κυπριακά προϊόντα ήδη αποτελούν την πρώτη επιλογή των Κυπρίων καταναλωτών, ενώ ταυτόχρονα επιδιώκεται σαφής προώθησή τους στην εσωτερική αγορά καθώς και ο εξαγωγικός προσανατολισμός τους σε τρίτες χώρες. Αυτό θα γίνει με την προώθηση ποιοτικών προϊόντων αλλά και προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία.

Στον τομέα των τροφίμων, υπάρχουν εξαιρετικές προοπτικές στα τοπικά προϊόντα τα οποία διαφοροποιούνται εξ ορισμού από άλλα προϊόντα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται προϊόντα όπως το κυπριακό χαλλούμι, τα τοπικά κρασιά καθώς και η πλούσια ποικιλία σε παραδοσιακά κρεατοπαρασκευάσματα. Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν θα προωθούν την επιχειρηματικότητα, την μεταφορά της γνώσης, την εισαγωγή καινοτόμων δράσεων καθώς και τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού δυναμικού και τη προώθηση της καινοτομίας.

Η βελτίωση του επιχειρηματικού πλαισίου για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα όσο και η μεγέθυνση και η διαφοροποίηση των υφισταμένων κρίνεται ζωτικής σημασίας προκειμένου να ανταποκριθεί ο τομέας στην ελευθέρωση των αγορών των γεωργικών προϊόντων και των ανταγωνιστικών πιέσεων της εσωτερικής αγοράς. Κατά τον σχεδιασμό των μέτρων

που στοχεύουν στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη για αειφορική γεωργία με ιδιαίτερη έμφαση στην αειφορική διαχείριση των υδάτινων πόρων. Λόγω της μικρής κλίμακας αλλά και του καλού σχεδιασμού που ήδη υφίσταται θα συνεχιστεί τόσο ο βραχυπρόθεσμος όσο και ο ετήσιος σχεδιασμός που ήδη εφαρμόζεται με επιτυχία.

5.1.2 Βελτίωση του περιβάλλοντος και ενίσχυση της βιοποικιλότητας

Εξίσου σημαντική προτεραιότητα για την Κύπρο αποτελεί η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του αγροτικού τοπίου. Η διατήρηση της γεωργικής γης και η διατήρηση του παραδοσιακού τοπίου, κυρίως στις ορεινές / ημιορεινές περιοχές του νησιού αποτελούν μείζονες στρατηγικές προτεραιότητες. Η ποιότητα ζωής και η ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών είναι άμεσα συνδεδεμένη με το φυσικό και ανθρωποποίητο περιβάλλον. Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στην αντιμετώπιση του φαινομένου της εντατικοποίησης της φυτικής και ζωικής παραγωγής που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο. Η διατήρηση, κυρίως, αλλά και η περαιτέρω ενίσχυση της βιοποικιλότητας μέσω στοχευμένων αγροπεριβαλλοντικών μέτρων (όπως η διατήρηση των παραδοσιακών αμπελιών και των γηγενών φυλών αγελάδων και προβάτων, η αμειψισπορά, η ολοκληρωμένη διαχείριση παραγωγής και η καλλιέργεια έναντι ζιζανιοκτονίας), η ποιοτική αναβάθμιση των εδαφών, η ποσοτική και ποιοτική βελτίωση των υδατικών πόρων και συστημάτων, καθώς και η μείωση των επιπτώσεων από την αλλαγή του κλίματος αποτελούν θέματα ύψιστης προτεραιότητας.

Επιπλέον, η εθνική στρατηγική στοχεύει στην αειφορική διαχείριση και την ενίσχυση του πολυλειτουργικού ρόλου των δασών και περιλαμβάνει κατά σειρά προτεραιότητας την προστασία των δημόσιων και ιδιωτικών δασών από τις πυρκαγιές, την ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου των δασών καθώς και τη δάσωση για περιβαλλοντικούς σκοπούς. Τα γενικότερα και επιμέρους περιβαλλοντικά προβλήματα και αδυναμίες, λαμβάνονται υπόψη.

5.1.3 Ενθάρρυνση της διαφοροποίησης και βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές

Μείζονα στρατηγική προτεραιότητα για την επόμενη προγραμματική περίοδο αποτελεί επίσης η ενθάρρυνση της διαφοροποίησης των οικονομικών δραστηριοτήτων και η βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές. Η αναζωογόνηση της οικονομικής δραστηριότητας κυρίως στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές μέσω υλοποίησης έργων υποδομής και της στήριξης του επιχειρηματικού κλίματος και της επιχειρηματικότητας μικρού και μεσαίου μεγέθους αποτελούν επιμέρους στρατηγικές επιλογές. Η οικονομική δραστηριότητα στις αγροτικές περιοχές θα αναζωογονηθεί περαιτέρω με την παράλληλη ανάπτυξη του δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα της οικονομίας.

Απώτερος στόχος είναι η ανατροπή της ηλικιακής κλίμακας και η κοινωνικό-οικονομική αναζωογόνηση της Κυπριακής υπαίθρου προστατεύοντας ταυτόχρονα το οικιστικό και φυσικό περιβάλλον. Η εστίαση κατά προτεραιότητα στις ορεινές περιοχές είναι δεδομένη αφού εκεί παρουσιάζονται τα κυριότερα προβλήματα. Έτσι, τα σχετικά μέτρα προσαρμόζονται πρώτιστα στις ανάγκες των περιοχών αυτών χωρίς ωστόσο να αποκλείονται και άλλες περιοχές αφού η ενότητα του χώρου και η μικρή έκταση του νησιού δεν επιτρέπει κάτι τέτοιο.

Τέλος, θα δίνεται έμφαση στην ενδυνάμωση των διοικητικών μηχανισμών και στην προώθηση του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού των αγροτικών περιοχών μέσω της συνεργασίας και εφαρμόζοντας την προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω. Η ενίσχυση των ικανοτήτων / δυνατοτήτων των Ομάδων Τοπικής Δράσης αποτελεί βασική προτεραιότητα του κράτους.

Η προαναφερθείσα γενική περιγραφή της εθνικής στρατηγικής για την αγροτική ανάπτυξη 2007-2013 θα υλοποιηθεί μέσα από τρεις βασικούς άξονες προτεραιότητας στους οποίους κατανέμεται το συνολικό ποσό ως ακολούθως:

1^{ος} Άξονας Προτεραιότητας 40%

2^{ος} Άξονας Προτεραιότητας 45%

3^{ος} Άξονας Προτεραιότητας 15%

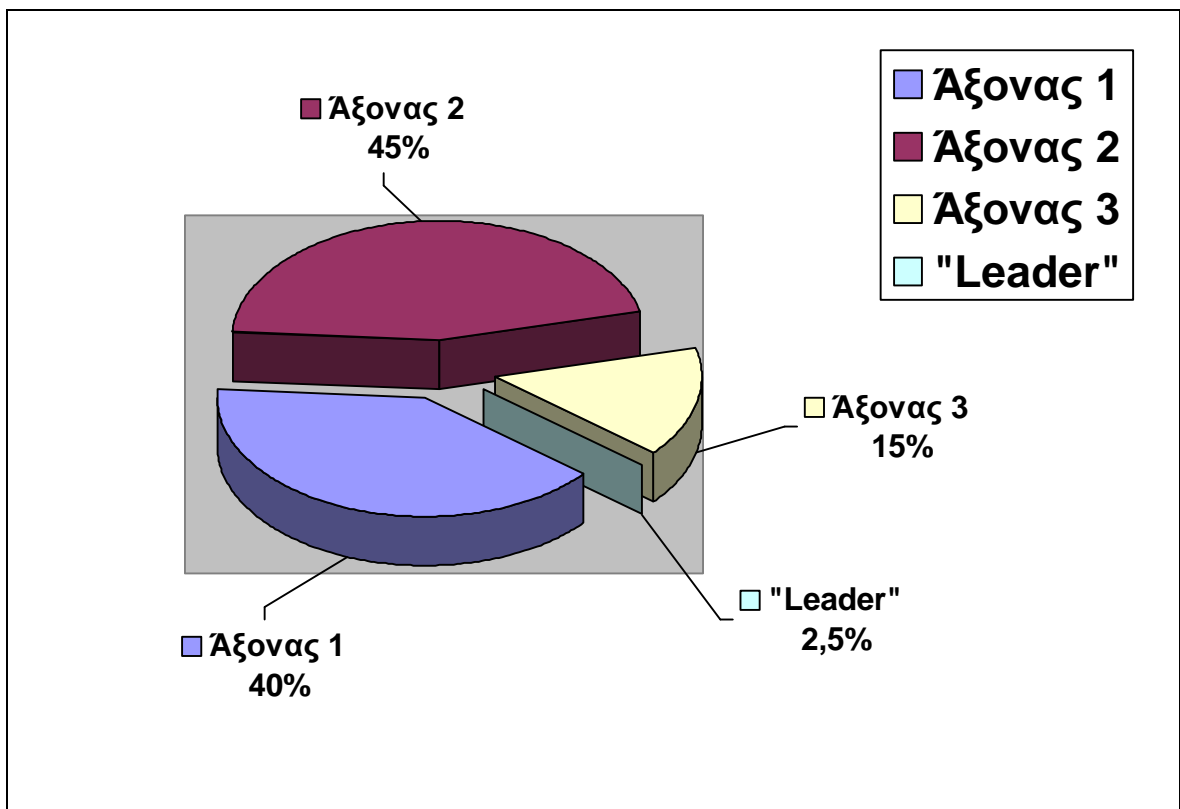
Επιπλέον, ένας 4^{ος} οριζόντιος Άξονας που αφορά την βελτίωση των τοπικών

αναπτυξιακών ικανοτήτων (Άξονας Leader) θα λάβει συνολικό ποσοστό 2,5% το οποίο θα αντλείται μέσα από τους Άξονες Προτεραιότητας 1,2 και 3.

Τα ακόλουθα πέντε από τα εννέα σημεία έχουν άμεση εφαρμογή στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης: α) διαφοροποίηση της οικονομίας προς δραστηριότητες με υψηλή προστιθέμενη αξία αξιοποιώντας ιδιαίτερα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του νησιού, β) προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας, γ) αναβάθμιση των βασικών υποδομών, δ) περαιτέρω ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και ε) διασφάλιση της περιβαλλοντικής αειφορίας. Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 αναμένεται να βοηθήσει στην υλοποίηση των πιο πάνω στόχων.

Η κατανομή των πόρων στους άξονες θεωρείται ως η πιο κατάλληλη έχοντας υπόψη την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης. Η λεπτομερής ανάλυση της στρατηγικής ανά άξονα παρουσιάζεται πιο κάτω.

Διάγραμμα 5.1. Κατανομή συνολικού ποσού κατά Άξονα

Πηγή: Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013

5.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Η Στρατηγική Αγροτικής Ανάπτυξης έχει ως βασικό στόχο την επίλυση των διαρθρωτικών προβλημάτων της γεωργίας του τόπου, την προώθηση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών προϊόντων του πρωτογενή και δευτερογενή τομέα τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και σε τρίτες χώρες καθώς επίσης και την περαιτέρω ενίσχυση των τομέων που πλεονεκτούν συγκριτικά με τους υπόλοιπους τομείς παραγωγής. Η συμβολή του αγροτικού τομέα και της γεωργίας στην αναβάθμιση του περιβάλλοντος καθώς και η οικονομική διαφοροποίηση αποτελούν μείζονες επιμέρους στρατηγικές. Η δομή της Στρατηγικής αναμένεται να υλοποιηθεί μέσα από τρεις κάθετους και ένα οριζόντιο πυλώνα ανάπτυξης βάσει των προβλημάτων, των νέων ευκαιριών και τις κατευθυντήριες γραμμές της ολοκληρωμένης στρατηγικής. Και στους τέσσερις άξονες διατηρούνται τα υφιστάμενα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης της τρέχουσας περιόδου. Επιπλέον, μία νέα δέσμη μέτρων που συνδέεται άμεσα με την υλοποίηση των δράσεων του Leader.

5.2.1 Άξονας Προτεραιότητας 1: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας

Ένα από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Κυπριακή Γεωργία εντοπίζεται στα χαμηλά επίπεδα της ανταγωνιστικότητας του τομέα, όπως προκύπτει από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης.

Για να επιτευχθούν οι στόχοι της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας χρειάζονται παρεμβάσεις στους ακόλουθους τρεις τομείς: καθορισμό και αναδιάρθρωση τομέων που έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα και βελτίωση συνθηκών παραγωγής, αύξηση προστιθέμενης αξίας και δημιουργία νέων προϊόντων και στρατηγική προώθησης στην εσωτερική και εξωτερική αγορά.

Ο καθορισμός και η αναδιάρθρωση τομέων που έχουν συγκριτικό πλεονέκτημα και η βελτίωση των συνθηκών παραγωγής είναι σημαντικοί παράγοντες για αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Αυτοί επιτυγχάνονται με μέτρα που σχετίζονται με την αναδιάρθρωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (φυλλοβόλα, εσπεριδοειδή, αμπέλια) αλλά και μέτρα για επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις

συμπεριλαμβανομένων και νέων τομέων παραγωγής λαμβάνοντας υπόψη και τις συνθήκες που επικρατούν στην Κύπρο και ειδικότερα τους περιορισμούς σε νερό. Το μικρό μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που επηρεάζει αρνητικά την επίτευξη οικονομιών κλίμακας δημιουργεί την επιτακτική ανάγκη αύξησης της προστιθέμενης αξίας ως μέσο βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας. Επίσης η βελτίωση των συνθηκών παραγωγής αποσκοπεί στη μείωση του κόστους παραγωγής βελτιώνοντας παράλληλα την ανταγωνιστικότητα.

Στόχος είναι, η πρωτογενής παραγωγή με εξαγωγικό χαρακτήρα τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και προς τρίτες χώρες. Η ανταγωνιστικότητα όπως αναφέρεται πιο πάνω βελτιώνεται με την αύξηση της προστιθέμενης αξίας και τη δημιουργία νέων προϊόντων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί είτε μέσω της παραγωγής προϊόντων ποιότητας (προϊόντα ονομασίας προέλευσης ή γεωγραφικής ένδειξης, οργανική παραγωγή προϊόντων) είτε μέσω της βελτίωσης της βιομηχανίας τροφίμων συμπεριλαμβανομένης και της παραγωγής νέων προϊόντων με την εισαγωγή καινοτόμων δράσεων και τη μεταφορά γνώσης.

Η εξαγωγική στρατηγική βασίζεται στα προϊόντα που η Κύπρος έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα (χαλούμι, κρασιά, κρεατοσκευάσματα, πατάτες, πρώιμα λαχανικά, αρωματικά) ειδικότερα στις παραδοσιακές αγορές των προϊόντων αυτών μέσω τυποποίησης, διαφήμισης και προώθησης. Σημαντικό ρόλο στην προώθηση προϊόντων ποιότητας θα διαδραματίσουν οι ομάδες παραγωγών. Στόχος είναι η διατήρηση και βελτίωση της θέσης των κυπριακών προϊόντων στις υφιστάμενες αγορές αλλά και η διεξόδωση σε ξένες αγορές. Οι επενδύσεις σε φυσικό κεφάλαιο αναμένεται να οδηγήσουν στην αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών επιχειρήσεων καθώς και την ενθάρρυνση της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων αλλά και νέων προϊόντων. Οι επενδύσεις σε φυσικό κεφάλαιο αναμένεται να απορροφήσουν το 75% των διαθέσιμων πιστώσεων του άξονα. Ένα υψηλό ποσοστό ύψους 36% του συνόλου του άξονα αναμένεται να διοχετευτεί σε επενδύσεις στις Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις με απώτερο σκοπό το εκσυγχρονισμό των εκμεταλλεύσεων, τη βελτίωση της παραγωγικότητας καθώς επίσης και τον

περιορισμό των λυμάτων που προέρχονται κυρίως από ζωοτροφικές εκμεταλλεύσεις.

Ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί την κινητήρια δύναμη όλων των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων στην γεωργία. Οι επενδύσεις σε φυσικό κεφάλαιο δεν αναμένεται να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα του τομέα εάν δεν αξιοποιηθούν από ένα επαγγελματικά καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό. Στόχοι γενικά είναι η βελτίωση της ηλικιακής πυραμίδας και η εκπαίδευση των αγροτών με έμφαση στους νέους γεωργούς και όσους ασχολούνται στη βιομηχανία τροφίμων.

Για όλους τους αγρότες και όσους ασχολούνται με τη βιομηχανία τροφίμων η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών για βελτιστοποίηση των συνθηκών παραγωγής, τυποποίησης και διανομής των γεωργικών προϊόντων θα αποτελέσει κύριο επιμέρους στόχο. Η προώθηση της επιχειρηματικότητας, η ορθολογιστική διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και ειδικά η διαχείριση των εκμεταλλεύσεων με βάση τις νέες γεωργικές πρακτικές και τα κοινοτικά πρότυπα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος αυτής της προτεραιότητας.

5.2.2 Άξονας Προτεραιότητας 2: Αναβάθμιση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου

Η ανακοπή της πορείας υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος της κυπριακής υπαίθρου και η ποιοτική του αναβάθμιση αποτελούν αναπόσπαστη προτεραιότητα της νέας αναπτυξιακής στρατηγικής. Η περιβαλλοντική διάσταση της γεωργίας παρόλο τον οριζόντιο χαρακτήρα, ενσωματώνεται στη νέα προγραμματική περίοδο διαμέσου του 2^{ου} Άξονα Προτεραιότητας ο οποίος υλοποιείται μέσα από τρεις κύριες ενότητες: (1) τα αγροπεριβαλλοντικά μέτρα, (2) τις δράσεις στις περιοχές ΦΥΣΗ 2000 και τις μειονεκτικές περιοχές καθώς επίσης και την οδηγία πλαίσιο για το νερό και (3) την αειφόρο διαχείριση των δασικών πόρων προκειμένου να ενισχυθεί η βιοποικιλότητα.

Ο κύριος στόχος των αγροπεριβαλλοντικών γεωργικών μέτρων είναι η βελτίωση της ποιότητας του νερού, η μείωση των εισροών (λιπάσματα, φυτοφάρμακα), η αύξηση της γονιμότητας του εδάφους, ο περιορισμός του κινδύνου διάβρωσης των εδαφών και η διατήρηση της βιοποικιλότητας. Ο Δασικός Τομέας θα ενισχυθεί με

ποσοστό 12% επί των διαθέσιμων πιστώσεων του άξονα με κυριότερους σκοπούς την προστασία των δασών από τις πυρκαγιές, τη διατήρηση και τη βελτίωση του κοινωνικού ρόλου των δασών, τη δάσωση για περιβαλλοντικούς σκοπούς και τη στήριξη των απαραίτητων μέτρων στις περιοχές του δικτύου Φύση 2000.

Η παροχή Εξισωτικών Πληρωμών σε μειονεκτικές περιοχές και Περιοχές ΦΥΣΗ 2000 ενισχύεται στον Άξονα 2 με ποσοστό περίπου 44% συμβάλλοντας στην προσπάθεια της αντιστάθμισης των εγγενών μειονεκτημάτων που χαρακτηρίζουν τις περιοχές αυτές. Τα περισσότερα αγροπεριβαλλοντικά μέτρα εφαρμόζονται στις περιοχές με αποτέλεσμα τη συνέργια και την αύξηση της αποδοτικότητας τους.

5.2.3 Άξονας Προτεραιότητας 3: Ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας

Ο Άξονας Προτεραιότητας 3 υλοποιείται μέσα από δύο βασικές ενότητες, τις βασικές υπηρεσίες για τον αγροτικό πληθυσμό και τη διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων. Σκοπός της προσφοράς βασικών υπηρεσιών και βελτίωσης των υποδομών στις αγροτικές περιοχές είναι η συνεισφορά στη δημιουργία ενός καλύτερου επιπέδου ζωής για τους κατοίκους της υπαίθρου ενώ η οικονομική διαφοροποίηση αποσκοπεί στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στις αγροτικές περιοχές και η βελτίωση του οικογενειακού εισοδήματος. Επί μέρους προτεραιότητα αποτελεί η διατήρηση του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και η διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου.

Η συγχρηματοδότηση των προτεραιοτήτων του άξονα τόσο από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης όσο και από άλλα Κοινοτικά Ταμεία μέσα από καθαρά διακριτές δράσεις αναμένεται να οδηγήσει στη βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων. Τα ποσοστά συμμετοχής των δύο ενοτήτων στον άξονα διαχωρίζονται σε 40% και 60% αντίστοιχα. Μεγάλη σημασία αναμένεται να δοθεί στην προώθηση της επιχειρηματικότητας, και στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης με προτεραιότητα στις μειονεκτικές περιοχές.

5.2.4 Άξονας Προτεραιότητας 4: “LEADER”

- ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ LEADER

Η πρωτοβουλία leader δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της πρώτης μεταρρύθμισης των διαρθρωτικών ταμείων (1989-1993). Η ονομασία leader προέρχεται από τις λέξεις : Liaison Entre Actions de Developpement de l' Economie Rurale (Link Between Actors for the Development of the Rural Economy). Δηλαδή, είναι ένας δεσμός μεταξύ των φορέων μιας περιοχής που στοχεύουν στην Αγροτική Ανάπτυξη.

Συγκεκριμένα, το 1991 η πρωτοβουλία ξεκίνησε με την ονομασία leader I, είχε ως στόχο τη βελτίωση του αναπτυξιακού δυναμικού των αγροτικών περιοχών με την προώθηση της τοπικής πρωτοβουλίας και της απόκτησης τεχνογνωσίας για την τοπική ανάπτυξη, καθώς και τη διάδοση της τεχνογνωσίας σε άλλες αγροτικές περιοχές. Το 1994, η πρωτοβουλία leader συνεχίστηκε με το πρόγραμμα leader II, που είχε ως στόχο τη συνεργασία και την καινοτομία, ως επιπλέον διαστάσεις του προγράμματος. Στη συνέχεια το 2000 υπήρξε η πρωτοβουλία leader+ η οποία αρθρωνόταν γύρω από τέσσερις θεματικές ενότητες: Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας στα τοπικά προϊόντα και την αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων συμπεριλαμβανόμενης και της αξιοποίησης των περιοχών Natura 2000 και της χρησιμοποίησης νέας τεχνογνωσίας και νέων τεχνολογιών, έτσι ώστε να καταστούν πιο ανταγωνιστικά τα αγροτικά προϊόντα και οι υπηρεσίες στις αγροτικές περιοχές. Η πρωτοβουλία leader συγχρηματοδοτείται από το Τμήμα Προσανατολισμού του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων. Η εφαρμογή της πρωτοβουλίας leader στη Ευρωπαϊκή Ένωση είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη και την βελτίωση της οικονομικής ευημερίας στις αγροτικές περιοχές μέσα από την υλοποίηση ολοκληρωμένων πρότυπων στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης. Έτσι με τα ευεργετικά αποτελέσματα που επέφερε η εφαρμογή της πρωτοβουλίας leader, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να την εντάξει στο νέο κανονισμό για την Αγροτική Ανάπτυξη (ΕΚ) 1698/2005.

Έτσι στην προγραμματική περίοδο 2007-2013, η προσέγγιση leader έχει ενσωματωθεί στον κεντρικό κορμό της πολιτικής της Αγροτικής Ανάπτυξης, ως ο τέταρτος άξονας των Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης. Ο άξονας προτεραιότητας leader, όπως και όλο το πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, καθώς και από κρατικούς πόρους.

- ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΑΞΟΝΑ LEADER

Το LEADER είναι ένα εργαλείο προγραμματισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της οικονομικής ευημερίας των αγροτικών περιοχών. Το LEADER είναι ουσιαστικά ένας μηχανισμός μέσα από τον οποίο οι φορείς των αγροτικών περιοχών συνενώνουν τις δυνάμεις τους, δημιουργούν ομάδες τοπικής δράσης (ΟΤΔ) οι οποίες εφαρμόζουν ολοκληρωμένες στρατηγικές αιεφόρου ανάπτυξης, έτσι ώστε να ενδυναμωθεί η ανάπτυξη στην περιοχή τους. Μέσα από το **LEADER** χρηματοδοτούνται δράσεις που αφορούν την εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης (Μέτρο 4.1), την υλοποίηση έργων συνεργασίας (Μέτρο 4.2) και τη λειτουργία των ομάδων τοπικής δράσης (Μέτρο 4.3). (Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης Κύπρου 2007-2013)

● ΜΕΤΡΟ 4.1: «Εφαρμογή Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης»

- Καθεστώς 4.1.1 «Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με σκοπό την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας»
- Καθεστώς 4.1.2 «Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με σκοπό τη βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου»
- Καθεστώς 4.1.3 «Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας»

● ΜΕΤΡΟ 4.2: «Διατοπική και Διεθνική Συνεργασία»

● ΜΕΤΡΟ 4.3: «Λειτουργία των Ομάδων Τοπικής Δράσης, απόκτηση δεξιοτήτων και εμπύχωση στην περιοχή»

● ΜΕΤΡΟ 5.1: «Τεχνική Υποστήριξη»

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με όλα τα παραπάνω καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα:

Αρχικά ο Γεωργικός Τομέας της Κύπρου βρίσκεται σε μια δύσκολη μεταβατική περίοδο. Η ένταξη στην ΕΕ και η επακόλουθη φιλελευθεροποίηση του γεωργικού εμπορίου συνέβαλε τα μέγιστα στην εμφάνιση των διαρθρωτικών προβλημάτων του τομέα. Η προετοιμασία του τομέα στις αλλαγές του παγκόσμιου σκηνικού ξεκίνησε αμέσως μετά την ένταξη στην ΕΕ με το ΣΑΑ και αποβλέπει στην άμεση αύξηση της ανταγωνιστικότητας του τομέα και στην αειφορική ανάπτυξη του.

Σήμερα 5 χρόνια μετά την ένταξη ο τομέας έχει εξελιχθεί, έχει απορροφήσει τις απαιτούμενες από την ΕΕ επιδοτήσεις και μεταβαίνει σε νέα επίπεδα, πιο ανταγωνιστικά. Σημαντικό είναι ότι οι παραγωγοί έχουν πλέον κατανοήσει την ανάγκη για να παράγουν πιο ανταγωνιστικά προϊόντα και ακολουθούν νέες μεθόδους και συστήματα παραγωγής για να επιβιώσουν. Μεγάλη σημασία δίδεται σήμερα, από τους Φορείς Αγροτικής Ανάπτυξης, στο βαθμό οργάνωσης τους σε ομάδες και οργανώσεις παραγωγών, ώστε να είναι επιλέξιμοι σε οικονομικές ενισχύσεις από την ΕΕ. Η μεταβατική περίοδος δεν έχει ακόμη τελειώσει και προβλέπεται μακροχρόνια. Οι καιρικές συνθήκες όπως έχουμε δει πιο πάνω δυσχεραίνουν τη κατάσταση του τομέα ενώ παράλληλα το διεθνές σκηνικό όσον αφορά τη Γεωργία έχει και αυτό αρνητικές επιπτώσεις στη πορεία του τομέα για επιβίωση. Η συνεχής αύξηση των τιμών των τροφίμων και κυρίως των δημητριακών, καθώς και η συνεχής αύξηση των τιμών του πετρελαίου με επακόλουθο την αύξηση των τιμών των εισροών στη γεωργία, δημιουργούν πιέσεις στο τομέα με επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητά του.

Η Κύπρος παραδοσιακά αποτελούσε χώρα με ανεπτυγμένο γεωργικό τομέα. Σήμερα, όπως όλες οι ανεπτυγμένες χώρες, ο γεωργικός τομέας αποτελεί ένα μικρό κομμάτι της οικονομικής δραστηριότητας. Η συρρίκνωση του τομέα αποτελεί βήμα που ακολουθούν όλες οι χώρες κατά την πορεία τους από αναπτυσσόμενες σε ανεπτυγμένες. Παράλληλα οι υπόλοιποι τομείς της οικονομίας αναπτύσσονται με αποτέλεσμα ο ανταγωνισμός για τους συντελεστές παραγωγής(έδαφος,

κεφάλαιο, και εργασία) να είναι πολύ μεγάλος από τους υπόλοιπους τομείς της Οικονομίας της χώρας. Η εγκατάλειψη της υπαίθρου την προηγούμενη δεκαετία λόγω της αστυφιλίας, η υπερπροστατευτικότητα του τομέα από το κράτος με δασμούς και ταρίφες, καθώς και ο χαμηλός βαθμός εισαγωγής τεχνολογίας και τεχνογνωσίας στον τομέα αποτέλεσαν τροχοπέδη στην ομαλή ανάπτυξη του γεωργικού τομέα της Κύπρου τη τελευταία δεκαετία. Η Κύπρος αντιμετωπίζει σήμερα αρκετά προβλήματα σε πολλά επίπεδα ενώ παράλληλα προσπαθεί να εφαρμόσει την τεχνοκρατική γεωργική πολιτική της ΕΕ. Οι επιδοτήσεις που λαμβάνει από την ΕΕ, στηρίζουν την παραγωγική διαδικασία στα πρώτα της αυτά βήματα για αλλαγή. Αυτοσκοπός όμως των επιδοτήσεων δεν αποτελεί η στήριξη του γεωργικού εισοδήματος αλλά η δημιουργία μιας υγιούς γεωργίας που θα μπορεί να σταθεί στα πόδια της χωρίς «δεκανίκια». Μιας γεωργίας που θα μπορεί να ανταγωνιστεί σε ποιότητα και κόστος μέσα στα κανονιστικά πλαίσια της ΕΕ. Η μακροοικονομική δραστηριότητα του τομέα δείχνει να βρίσκεται σε φθίνουσα πορεία. Οι εξαγωγές των κύριων γεωργικών εξαγωγικών προϊόντων βρίσκονται σε ύφεση-πλην εξαιρέσεων- με αποτέλεσμα την οικονομική συρρίκνωση του τομέα και την μείωση της συμβολής του στο ΑΕΠ της χώρας. Η ένταξη όμως στην ΕΕ δίνει την δυνατότητα για μια ολοκληρωμένη ανάπτυξη του τομέα και μετάβαση του σε νέα επίπεδα τεχνολογίας. Η οικονομική και τεχνική στήριξη του τομέα από την ΚΑΠ, είναι υψίστης σημασίας και πρέπει να αναλωθεί στην ανάπτυξη των πλεονεκτημάτων της κυπριακής γεωργίας και όχι σαν οικονομική στήριξη των γεωργικών εισοδημάτων.

Η Κυπριακή Γεωργία βρίσκεται αντιμέτωπη με τις νέες συνθήκες που επικρατούν στο παγκόσμιο γεωργικό σκηνικό και καλείται να αναπτύξει τα δικά της ιδιαίτερα συγκριτικά πλεονεκτήματα για να επιβιώσει. Οι Φορείς Γεωργικής Ανάπτυξης και Έρευνας έχουν την υποχρέωση να καθοδηγήσουν και να αποτελέσουν φάρο στη δύσκολη αυτή προσπάθεια που επιχειρείται.

Το νέο πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης που αφορά την περίοδο 2007-2013 έχει ως στόχο να ελκύσει περισσότερους νέους στο επάγγελμα του αγρότη. Μέσα από το νέο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013, αποτυπώνονται στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ που καθορίζουν τους σημαντικούς

τομείς για την υλοποίηση των κοινοτικών προτεραιοτήτων, αλλά και συγκεκριμένες δράσεις που έχουν σχέση με την ανάπτυξη του τομέα της γεωργίας και των αγροτικών περιοχών της Κύπρου.

Ανάμεσα στα κίνητρα για την αύξηση του αριθμού των νέων στον τομέα της γεωργίας, περιλαμβάνεται η οικονομική ενίσχυση των νέων γεωργών από 20 μέχρι 40 χιλιάδες ευρώ, καθώς και η παροχή 850 ευρώ ως πρόωρη συνταξιοδότηση των υφιστάμενων αγροτών οι οποίοι επιθυμούν να αποχωρήσουν από το επάγγελμα. Κύριο, επίσης, χαρακτηριστικό του νέου προγράμματος είναι η βελτίωση και η ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Κύπρο.

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα, η βελτίωση του περιβάλλοντος και του τοπίου, η διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και η βελτίωση της ποιότητας ζωής, αποτελούν τους τρεις θεματικούς άξονες του νέου κανονισμού για την αγροτική ανάπτυξη. Ένας τέταρτος κανόνας, γνωστός ως «άξονας Leader», που βασίζεται στην εμπειρία από τις κοινοτικές πρωτοβουλίες «Leader», παρέχει δυνατότητες προσέγγισης της αγροτικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο, από τη βάση προς την κορυφή.

Κατά την άποψη μου μέσα από τη νέα δυναμική που αναπτύσσεται με το νέο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013, δίνονται στον αγρότη τα μέσα για να εκσυγχρονιστεί, να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα, να αυξήσει το εισόδημά του και να βελτιώσει, ταυτόχρονα την οικονομική και κοινωνική του θέση. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της δασοπονίας μέσω της αναδιάρθρωσης, της ανάπτυξης και της καινοτομίας, αλλά και μέσω του εκσυγχρονισμού της μεταποίησης και αναβάθμισης της τυποποίησης και πιστοποίησης των προϊόντων, αποτελούν βασικές παραμέτρους.

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Μερικές εισηγήσεις οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στη γενική βελτίωση του Γεωργικού Τομέα είναι οι πιο κάτω:

- Τεχνική υποστήριξη του Τομέα από το Υπουργείο Γεωργίας για ενίσχυση της επιστημονικής γνώσης στο πεδίο αυτό και την κατάρτιση εξειδικευμένου προσωπικού. Με τον τρόπο αυτό γίνεται ο κλάδος πιο ανταγωνιστικός απέναντι στα εισαγόμενα προϊόντα.
- Βελτίωση και ανάπτυξη της υποδομής για εξαγωγές. Για να βελτιωθεί η εμπορία και η διακίνηση των προϊόντων στην ευρωπαϊκή αγορά θα πρέπει να δημιουργηθούν και να στελεχωθούν κατάλληλα οι οργανώσεις παραγωγών. Παρόλο που προβλέπεται από το Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης, ο βαθμός οργάνωσης των παραγωγών στη Κύπρο είναι πολύ χαμηλός γεγονός που δυσχεραίνει την εμπορία των ντόπιων προϊόντων.
- Παραχώρηση κινήτρων για ανάπτυξη μονάδων υψηλής τεχνολογίας στην Κύπρο ώστε να μειωθεί το κόστος παραγωγής και επομένως να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των Κυπριακών Γεωργικών προϊόντων στις ξένες αγορές. Εισαγωγή νέας τεχνολογίας από χώρες προηγμένες σε παρόμοια θέματα θα βοηθήσει στην μείωση του λειτουργικού κόστους και στην βελτίωση της ποιότητας και επομένως της ανταγωνιστικότητας των παραγόμενων προϊόντων.
- Υπάρχει άμεση ανάγκη για εξειδικευμένο προσωπικό που θα συμβάλει στην ανάπτυξη νέων καλλιεργητικών τεχνικών παραγωγής καθώς και νέων γενετικά βελτιωμένων ειδών που θα είναι πιο παραγωγικά τόσο σε θέματα παραγωγής όσο και στη διαχείριση του παράγοντα νερού.
- Ερευνητική υποστήριξη από το ΙΓΕ και διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων από το Υπουργείο Γεωργίας για ενίσχυση της επιστημονικής γνώσης καθώς και κατάρτιση εξειδικευμένου προσωπικού που θα μεταδώσει τις γνώσεις αυτές στους παραγωγούς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 1.1
Έκταση, παραγωγή και αξία Σταφυλιών

Έτος	Έκταση (εκτάρια)	Απόδοση (τόνοι/εκτάρια)	Παραγωγή			Εξαγωγές		
			Παραγωγή (1000 t)	Τιμή (€/t)	Αξία (€ 1000's)	Ολικό (1000t)	Τιμή (€/t)	Αξία (€ 1000's)
1960	28,829	3,5	101,6	17,9	1,814	4,695	64,2	301
1970	45,492	4,0	182,9	23,0	4,212	10,276	118,5	1,217
1980	34,520	6,0	208,2	65,8	13,694	15,336	293,8	4,506
1990	25,200	6,0	156,0	102,1	15,924	10,890	484,4	5,276
1995	19,300	6,1	118,0	129,3	15,256	4,931	420,2	2,072
2000	19,188	5,6	108,0	156,0	16,939	3,806	411,2	1,565
2001	18,192	4,8	88,0	160,5	14,120	2,999	502,2	1,506
2002	15,055	4,1	62,4	207,0	12,917	959	585,3	561
2003	12,522	6,4	80,4	163,3	13,133	1,636	692,4	1,133
2004	12,521	6,5	80,9	106,2	8,595	1,102	696,9	768

Πηγή: Γεωργικές Στατιστικές 2004

Πίνακας 1.2
Έκταση , παραγωγή και αξία πατατών

Έτος	Έκταση (εκτάρια)	Απόδοση (τόνοι/εκτάρια)	Παραγωγή			Εξαγωγές		
			Παραγωγή (1000 t)	Τιμή (€/t)	Αξία (€ 1000's)	Ολικό (1000t)	Τιμή (€/t)	Αξία (€ 1000's)
1960	5,352	14,2	76,2	21,3	1,620	53,342	22,6	1,207
1970	10,704	19,5	208,3	30,0	6,252	159,928	40,6	6,497
1980	8,229	23,2	191,0	69,6	13,292	161,690	78,5	12,686
1990	8,000	23,3	186,0	165,8	30,848	145,709	198,6	28,935
1995	9,800	23,9	234,0	180,5	42,246	186,911	230,4	43,072
2000	6,500	18,0	117,0	172,1	20,131	71,816	171,7	12,328
2001	5,715	21,2	121,0	206,6	24,998	75,763	231,1	17,511
2002	5,715	26,0	148,5	174,2	25,866	93,793	118,2	11,089
2003	5,511	23,1	127,5	145,2	18,507	81,868	183,8	15,051
2004	5,591	23,6	131,7	140,0	18,443	82,365	193,6	15,945

Πηγή: Γεωργικές Στατιστικές 2004

Πίνακας 1.3
Ποσότητα και Αξία Εξαγωγών Εσπεριδοειδών

Έτος	Εξαχθείσα ποσότητα (1000'ς τόνοι)	Τιμή (£/τόνο)	Αξία (£ 1000'ς)	<u>Χώρα Προορισμού</u>		
				Ηνωμένο Βασίλειο (% της συνολικής ποσότητας)	Άλλες χώρες της Ε.Ε.	Ανατολικές χώρες
<u>Πορτοκάλια</u>						
1960	25,7	44,3	1,138	55,2	7,8	4,3
1970	77,7	47,4	3,684	38,1	8,6	29,1
1980	20,9	116,0	2,425	81,7	4,5	12,8
1990	33,0	192,9	6,364	40,7	4,3	43,2
1995	24,1	172,5	4,156	42,4	34,9	12,1
2000	13,7	177,3	2,429	42,9	24,9	25,8
2001	14,1	201,7	2,844	39,8	18,6	30,4
2002	17,2	245,3	4,220	45,8	3,6	26,1
2003	16,5	263,0	4,340	40,8	5,6	30,7
2004	29,2	117,5	3,432	30,1	46,5	-
<u>Γκρέιπφρουτ</u>						
1960	9,2	35,7	330	92,0	5,8	-
1970	34,4	52,0	1,793	45,9	33,5	4,5
1980	36,7	95,0	3,484	70,7	11,7	17,5
1990	54,7	164,4	9,000	47,1	36,2	-
1995	41,4	160,7	6,653	45,4	32,7	11,6
2000	16,2	182,0	2,955	25,9	45,7	25,8
2001	19,5	209,9	4,093	34,6	39,4	12,6
2002	19,3	239,4	4,621	30,1	35,9	23,7
2003	22,6	255,3	5,770	27,9	36,5	27,7
2004	26,1	278,5	7,268	25,6	68,8	-
<u>Λεμόνια</u>						
1960	5,3	52,1	277	6,1	22,8	14,4
1970	20,2	80,8	1,630	45,4	17,8	7,9
1980	12,3	181,2	2,236	8,4	28,0	5,2
1990	25,9	192,9	5,003	12,8	19,7	32,3
1995	16,1	211,7	3,408	49,7	11,8	14,5
2000	10,5	235,6	2,482	52,0	14,4	25,1
2001	12,1	245,3	2,968	42,0	25,5	20,5
2002	10,5	241,1	2,532	30,2	37,8	21,0
2003	9,1	249,7	2,272	37,2	31,8	17,5
2004	12,8	270,1	3,457	58,4	-	29,8

Πηγή: Γεωργικές Στατιστικές 2004

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Ματσουκά Κ. (2009). «Η Ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., Προβλήματα, Προοπτικές, Προκλήσεις»
- 2) κ. Φωτίου Φ. (Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος)
«Το μέλλον της Ευρωπαϊκής γεωργίας»
- 3) Αυγουλάς Χρ. (Καθηγητής στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Γενικός Γραμματέας Αγροτικής Πολιτικής & Διεθνών Σχέσεων του ΥΠΑΑΤ) 22/5/07 «Η αγροτική ανάπτυξη στην Δ' Προγραμματική Περίοδο 2007-2013»
- 4) Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ιούλιος 2007 - Κυπριακή Δημοκρατία) «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ανταγωνιστικότητα 2007-2013»
- 5) Ανώνυμος (2009) «Σχέσεις Κύπρου – Ευρωπαϊκής Ένωσης»
- 6) Πασσά Αν. «Η προβληματική της διεύρυνσης της Ε.Ε. προς Ανατολάς»
www.icp-forum.gr
- 7) Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2004-2006 (Κυπριακή Δημοκρατία – Τμήμα Γεωργίας (Απρίλιος 2004) – NFPFINAL-January 2002/cp
- 8) Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (Κυπριακή Δημοκρατία – Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος – Τμήμα Γεωργίας (15/12/06) www.moa.gov.cy
- 9) Μαμουνέας Θ., Πασιουρίδου Ν., Πασιαρδής Π., Σιαμούτης Γ. (Αρ. 04-05, Ιούλιος 2005) (Μονάδα Οικονομικών ερευνών και τμήμα Οικονομικών) «Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής» (Πανεπιστήμιο Κύπρου)
- 10) Κασουλίδης (2009) «Το μέλλον της αγροτικής οικονομίας στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον»
- 11) Τυπικές εισροές – εκροές 2007-2009 (κλάδος Στατιστικής και Αγροτικής Οικονομίας του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών)
- 12) Παπαδαυίδ Γ. (Λειτουργός Γεωργικών Ερευνών) «Ανασκόπηση της γεωργικής οικονομίας και η ενσωμάτωση του γεωργικού εμπορίου της Κύπρου στην ευρύτερη ευρωπαϊκή αγορά»

- 13) Πρόγραμμα Δράσης 2000 «Για μια ισχυρότερη και ευρύτερη Ευρώπη»
Ενημερωτικό φυλλάδιο της επιτροπής σχετικά με το πρόγραμμα δράσης
«2000» - Πρόγραμμα δημοσιεύσεων Προτεραιότητας 1999 – Τελική Έκδοση
Χ/Δ/5 31/8/1999
- 14) Κλάδος Γεωργικών Εφαρμογών του τμήματος Γεωργίας
(ISBN 978-9963-1-0461-1)
- 15) Κλάδος Γεωργικών Εφαρμογών, Τμήμα Γεωργίας (ISBN 978-9963-1-0465-9)

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

- 16) www.statistics.cy (Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου)
- 17) www.eurostat.com (Euro stat)
- 18) www.faostat.com (Faostat)
- 19) www.livepedia.gr (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου)
- 20) www.pio.gov.cy
(Γραφείο Επικεφαλής αντιπροσωπείας Κύπρου για ένταξη στην Ε.Ε.)
- 21) www.kasoulides.com
- 22) www.eu-coordinator.gov.cy (Γραφείο Συντονιστικής Εναρμόνισης)
- 23) www.wikipedia.com (Βικιπαίδεια)
- 24) www.moi.gov.cy
- 25) www.parliament.cy (Η βουλή των αντιπροσώπων)
- 26) www.cyprustradecenter.gr